

prosvetni delavec

List delavcev v vzgojnoizobraževalnih zavodih

Ljubljana, 20. februarja 1976 – številka 4

Vsi so odšli. Veseli in brezskrbni ljubijo družbo.

Zaskrbljeni iščejo samoto. Laže bi bilo, če bi jim kdo pomagal.

Toda kdo mara za tuje skrbi?

– In če ne bom uspešno končala šole? Vsi bodo nejevoljni. Jezni. Posebno domači. Kje bom dobila delo? Bom zmogla nadaljnjo pot? Sama? Da. Sama.

Teža leže na mlada ramena. Zatre hotenje, onemogoči polet. Velikokrat bi pomagalo že spoznanje, da v življenju ne opravimo preskušev znanja enkrat za vselej. Da se nenehno učimo, si pridobivamo znanje in spoznanja. Da je naše vsakdanje delo tudi del našega spričevala. Ne delamo samo zato, da bi se preživeli, ampak tudi zato, da bi prispevali k napredku. Da bi sami napredovali.

Jože Valentinčič

Preskus pripravljenosti

Pred kratkim je strokovni svet za vzgojo in izobraževanje SRS potrdil novo vsebinsko, organizacijsko in metodično zasnovo za osnovno izobraževanje ob delu, ki jo je pripravil zavod SRS za šolstvo ob sodelovanju širšega kroga andragoških delavcev, družbenopolitičnih organizacij in ustanov. Nova zasnova zahteva reformo osnovnega izobraževanja odraslih: le posodobljena vsebina, organizacija in metodika tega izobraževanja lahko omogočijo velikemu številu odraslih, ki nimajo končane osnovne šole, da uskladijo svojo osnovno izobrazbo s potrebami sodobnega družbenega in gospodarskega razvoja.

Med slovenskim prebivalstvom, starim nad 15 let, je 30 % ali 392.000 takih, ki niso končali osnovne šole. Če zojimo starostni razpon na obdobje med 15. in 40. letom, je število še vedno zelo visoko – 221.000. To pomeni, da je med zaposlenimi 32 % ali 188.000 delavcev brez končane osnovne šole.

Danes, ko večina osnovnošolcev uspešno konča šolanje, se nam zdijo te številke čudne in nas presenečajo. Na kandidate za osnovno šolo za odrasle gledajo marsikje zviška, s podcenjevanjem. Včasih gledajo tako celo na učitelje, ki se posvečajo temu izobraževanju. Ob tem pa pozabljamo, da je bilo v naši osnovni šoli še pred poldrugim desetletjem bolj „normalno“ odpovedati pred ciljem, kot pa uspeti: še pred 17 leti (v šolskem letu 1958/59) je v osmih letih uspešno končalo osnovno šolo komaj 37,7 % učencev!

Generaciji, ki živi v sedanjosti in gradi prihodnost, ne moremo prepustiti preteklosti. Ne moreš v korak s sodobnim razvojem, z razvojem tehnologije in samoupravnih odnosov, če nisi dovolj splošno in družbeno razgledan. Zato je težnja po dvigu izobrazbe ravni odraslih, posebno delavcev jasno zapisana v naših temeljnih družbenopolitičnih dokumentih.

Vendar – kakšno osnovno šolo odraslim? Izobrazbene potrebe zrele osebnosti so zagotovo drugačne, kot so vzgojnoizobrazbene potrebe otroka. Odraslemu dajemo le to, kar je temeljnega

pomena za splošno izobrazbo sodobnega človeka; hkrati pa morajo biti organizacija, metodika in medsebojni odnosi pri izobraževanju docela drugačni kot pri delu z mladino. Učne metode in oblike morajo uresničevati dosežke sodobne didaktike in andragogike. V samem izobraževalnem procesu pa morajo temeljiti medsebojni odnosi na samoupravnih osnovah: samoupravljanje v šoli za odrasle ni samo učni predmet, temveč tudi bistvena značilnost celotnega učnega procesa, pravica slušateljev in sredstvo njihove nadaljnje socializacije. Nova zasnova zahteva zelo prožno organizacijo izobraževanja: odraslim moramo odpreti več možnosti in poti do cilja (npr. večerne šole, usmerjeno samoizobraževanje, dopisno-konzultativno ali dopisno-seminarsko izobraževanje). Vsakdo naj bi nadaljeval tam, do koder je v znanju prišel, in to v čimbolj individualnem ritmu in ob vsebini, ki se najbolj približuje njegovim delovnim in življenjskim potrebam.

Uresničenje nove zasnove osnovnega izobraževanja ob delu zahteva predvsem spoštovanje ustavne pravice odraslih do brezplačne osnovne šole, enakovredno obravnavanje izobraževanja ob delu ter širše odpiranje možnosti za to izobraževanje. V ta namen bo potrebno sodelovanje med osnovnimi šolami in delavskimi univerzami, pa tudi med vzgojnoizobraževalnimi in družbenopolitičnimi organizacijami ter združenim delom. Priprava in izvedba reforme bo zahtevala tudi veliko konkretne pomoči strokovnih služb, ki bodo morale usposobiti andragoške delavce in jim pomagati uresničevati novo zasnovo.

Reforma osnovnega izobraževanja odraslih bo preskus pripravljenosti vseh sodelujočih dejavnikov za uresničenje sprejetih družbenih stališč in nove zasnove tega izobraževanja, pa tudi preskus sposobnosti in sodobne usmerjenosti vzgojnoizobraževalnih organizacij, ki bodo nosilke reformnega procesa.

O osebni odgovornosti

Našo ustavo želimo uresničiti tako, da bi bila bremena in pravice enakomerno porazdeljene med delovne ljudi. 60 delegatov, prosvetnih delavcev, članov republiškega odbora Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja, je na dvodnevem seminarju v Dolenjskih Toplicah kri-

tično obravnavalo družbenopolitične in vzgojnoizobraževalne teme današnjega časa: Koliko so naša teoretična stališča res izhodišča našim dejanjem, koliko pa ostajajo samo načrti? Ob temi o delegatskem sistemu so udeleženci ugotovili, da se pojavlja razdrobljenost, da je

osebna odgovornost premalo (redkeje preveč) poudarjena. Gradiva, ki jih prejema delegati, so preobširna in velikokrat premalo jasna. Tako se množica ljudi ubada s študijem zadev, ki so težavne samo zato, ker so slabo napisane. Tolikokrat govorimo in pišemo o smotni uporabi sredstev in delovnega časa — tudi pri delu delegatov moramo to upoštevati! Sicer zapravljamo strokovne sposobnosti naših prosvetnih delavcev.

Sekretar organizacijskega sektorja republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije Slavko Grčar je udeležencem seminarja prikazal vlogo sindikata v sedanjem času. Poseben pomen ima delovanje Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja, saj morajo biti njegovi člani soudeleženi povsod, kjer gre za napredek naše družbe. In ni področja, kjer bi se lahko odrekli napredku. Zato je razumljivo, da se sindikat bori za enakopraven družbeni položaj delavcev na področju vzgoje in izobraževanja. Razumeli bi neenakopraven ekonomski odnos do tega področja, če bi bila vzgoja in izobraževanje tudi teoretično zapostavljena. Tako pa dejstva pogosto postavljajo napredne teoretične zasnove na laž. Naloga sindikata je, da uskladi teorijo s prakso.

Tudi družbena samozasčita je bila ena izmed tem, ob katerih so se ustavili. To namreč ni nekaj danega — ampak naloga in odgovornost vsakega posameznika. V vzgoji in izobraževanju ima pomemben vzgojno-dobrodelni smoter in določene obrambne komponente.

Programski zasnove usmerjenega izobraževanja, te oblike

našega šolstva prihodnosti, je nazorno in kritično spregovoril Karel Kos, pomočnik direktorja zavoda SRS za šolstvo. Opozoril je na resnično revolucijo vzgojnoizobraževalnega sistema. Posledice — ali rezultati — ne bodo vidni le v šolstvu, ampak v naši celotni družbi. Opozoril je na svetovni proces reorganizacije šolstva. V razpravi pa so delegati opozorili predvsem na tole:

— Preobrazba šolstva mora zajeti vsa področja in vse obravnavati enakopravno; stopnje naj bodo orientacijske, ne pa zaprte. Omogočati morajo nepretrgan razvoj do usposobitve.

— Pri preobrazbi našega šolstva je nujno večje sodelovanje univerz, strokovnih služb in institutov. Le njihovo usklajeno in sočasno delovanje bo po strokovni plati lahko dalo trdno osnovo našemu usmerjenemu izobraževanju.

— V sistemu preobrazbe morajo nenehno sodelovati s svojim delom vsi prosvetni delavci, vzgojitelji, učitelji, profesorji, skratka vse šolstvo.

— Idejno vsebinski nosilec preobrazbe pa je združeno delo na načelih naše ustave in s prakso neposredne menjave dela.

— Delegati so opozorili, da pri uvajanju usmerjenega izobraževanja nikakor ne smemo odpraviti dobrih izkušenj dosedanjega šolstva. Potem bi spet lahko začeli znova — kar se pri nas rado dogaja. Ni vse dosedanje slabo; treba je le modro vključiti v novi sistem. Vsak delegat si bo v svojem okolju prizadeval uresničiti to načelo.

Po zapiskih
ZDRAVKA TROHE

Smeli načrti gradenj

Finančni načrt sklada ljubljanskih občin predvideva, da bodo letos začeli graditi kar 12 vzgojnovarstvenih zavodov in osnovnih šol. V te namene bo treba odšteti 235.500.000 din; menijo, da se bo v skladu tudi zbralo toliko denarja.

Že 10. januarja 1976 bodo začeli graditi osnovno šolo BS-7, ki naj bi bila končana v začetku maja prihodnjega leta. Računajo, da bo ta šola stala 34.815.000 din.

Skoraj ob istem času kot šola BS-7 bodo začeli graditi osnovno šolo Prežihov Voranc (10. januar letos), pa tudi končali naj bi obe šoli hkrati. Predvidevajo, da bodo znašali stroški za gradnjo osnovne šole Prežihov Voranc okoli 19.000.000 din.

Junija bodo začeli graditi novo osnovno šolo Zvonka Runka, z deli pa naj bi končali sredi julija prihodnje leto. Predračunska vrednost te gradnje je 16.350.000 din.

Oktober bodo začeli graditi vzgojni zavod Janeza Levca. Dela naj bi bila končana sredi januarja leta 1978. Vzgojni zavod Janeza Levca bo stal okoli 30.000.000 din.

Sredi letošnjega junija bo na vrsti vzgojnovarstveni zavod BS-3. Končali naj bi ga v enem letu, zanj pa bo potrebnih 17.250.000 din.

Konec maja se obeta gradnja vzgojnovarstvenega zavoda na Ajdovščini. V ta namen bo potrebno 2.400.000 din, nared pa naj bi bil v začetku marca prihodnje leto.

Konec letošnjega januarja bodo začeli graditi vzgojnovarstveni zavod Selo-Moste; zgrajen bo v osmih mesecih, stal pa bo 7.540.000 din.

Od konca januarja do konca septembra naj bi zgradili vzgojnovarstveni zavod Litostroj; zanj bodo potrebovali 14.300.000 din.

Od srede junija letos pa do srede julija prihodnje leto

bodo gradili vzgojnovarstveni zavod Murgle, cena okoli 20.000.000 din.

Osnovna šola v Kosezah: graditi jo bodo začeli letošnjega julija, zgrajena pa naj bi bila julija prihodnje leto. Veljala pa bo okoli 38.000.000 din.

Osnovno šolo Vrhovci bodo začeli graditi v začetku letošnjega julija, nared pa bo junija prihodnje leto. Cena dobrih 19.330.000 din.

Vzgojnovarstveni zavod Novo Kodeljevo pa bodo po sedanjih predvidevanjih začeli graditi julija letos, dogradili pa naj bi ga v enem letu. Predvidevajo, da bo ta vzgojnovarstveni zavod stal 15.000.000 din.

Program načrtovanih gradenj osnovnih šol in vzgojnovarstvenih zavodov, ki je bil sprejet z referendumom leta 1971 in ki je predvideval zgraditev 50 vzgojnovarstvenih zavodov in osnovnih šol bo v popolnosti uresničen takrat, ko bodo zgrajene še štiri osnovne šole, in sicer na Prulah in v Vodcah, šola dr. Jožeta Potrča in Toneta Tomšiča ter vzgojnovarstveni zavodi na Poljanski cesti, Šentjakobu, Polju, Kosezah in v Medvodah. Po sedanjih predvidevanjih sklada ljubljanskih občin za gradnjo osnovnih šol in vzgojnovarstvenih zavodov, bodo začeli graditi našete šole in vzgojnovarstvene zavode leta 1977. Celotni program gradnje pa naj bi bil končan do konca leta 1978.

V tem času se bo iztekel tudi krajevni samoprispevek za gradnjo vzgojnovarstvenih zavodov in osnovnih šol. Potrebe po tovrstnih gradnjah pa so že danes velike, marsikje presegajo sedanje zmogljivosti. Verjetno bo treba prav kmalu razmisliti o novem referendumu za uvedbo samoprispjevka, ki bo gradnjo vzgojnovarstvenih zavodov in osnovnih šol še pospešil in pripomogel, da bodo dobili otroci čim boljše možnosti za šolanje in organizirano varstvo.

TONE URBAS

KOMSOMOLSKA REVIZIJA ŠOLSTVA

Komsomolska organizacija ZSSR bo začela februarja spet pregledovati razmere pri splošnoizobraževalnem pouku za mladino, ki dela, in razvoj množičnega gibanja pod geslom Vsakemu mlademu delavcu srednjo izobrazbo.

Komsomolci bodo poskrbeli za to, da bo mladina v podjetjih in na gradbiščih, kolhozih, sovhozih in v internatih dobila ustrezne možnosti za učenje. Preverili bodo, če so dobro izrabljene ugodnosti za tiste, ki delajo in se uče.

S tem bodo dosegli tesnejše sodelovanje komsomolskih organizacij s šolami za odrasle, pa tudi bolj poglobljeno vzgojno delo z mladino.

Idealist

Srečanje matematikov in fizikov v Trstu

Na predvečer slovenskega kulturnega praznika — obletnice smrti največjega slovenskega pesnika dr. Franceta Prešerna je devet članov razširjenega upravnega odbora Društva matematikov, fizikov in astronomov SR Slovenije obiskalo svoje kolege v Trstu. Srečanja v slovenskem narodnem domu se je udeležilo več učiteljev matematike in fizike z vseh trinajstih nižjih in višjih srednjih šol na Tržaškem in štirih z Goriškega. Ob tej priliki so člani republiškega odbora podarili predstavnikom vseh šol lep paket petinindesetih slovenskih matematičnih in fizikalnih knjig, predvsem knjig iz zbirke Sigma, zbirke univerzitetnih učbenikov iz matematike, nekaterih skript, bibliografij slovenskih

matematikov Jurija Vege, Franca Močnika in Josipa Plemlja ter komplet vseh številč Preseka — lista za mlade matematike, fizike in astronome. Akcija je v celoti financiral republiški komite za vzgojo in izobraževanje s posredovanjem svetovalke Lojzke Vrtičeve, srečanje pa je organiziral prof. Janez Sivec, svetovalec za slovenske šole v Italiji. Predsednik društva dr. Niko Prijatelj je v uvodnem nagovoru poudaril, da je s tem drušvo naredilo prvi večji korak pri širjenju slovenske matematične in fizikalne literature med vsemi slovenskimi učitelji matematike in fizike. Upravni odbor republiškega društva pa je navezal tudi prve stike z zamejci in se dogovoril za nadaljnje sodelova-

nje. V imenu domačinov se je zahvalil prof. Karel Bajc, Aljoša Volčič, profesor na tržaški univerzi pa je izrazil mnenje večine, naj bi v Trstu ustanovili podružnico slovenskega društva matematikov, fizikov, in astronomov. Prve stike s kolegi na Tržaškem je v okviru društva organizirala prof. Bogomila Kolenko z gimnazije v Kopru, ko je pred dvema letoma povabila Tržačane na letni občni zbor, ki je bil v Portorožu. Od tedaj dalje se posamezniki udeležujejo naših predavanj in seminarjev v Ljubljani. V prihodnje bomo s podobnim namenom obiskali tudi kolege na gimnaziji v Celovcu.

CIRIL VELKOVHR

Solidarnost ali miloščina?

Kako čudno dobrotljivi smo postali v naši družbi! Zdej smo sestavili celo osnutek samoupravnega sporazuma o solidarnosti delovnih ljudi in občanov (le kateri od občanov so nedelavni ljudje?) v občinskih izobraževalnih skupnostih v letu 1976. V Sloveniji imamo namreč 35 osnovnih izobraževalnih skupnosti, ki jih je treba denarno dopoljevati iz solidarnostnega sklada, ter 25 osnovnih izobraževalnih skupnosti, ki so zmogljive vzdrževati sebe in del prispevati za revne.

Sledimo podatkom: programi izdatkov v dopolnjevanih osnovnih izobraževalnih skupnostih znašajo 954.960.000 dinarjev; programi nedopolnjevanih pa 1.212.588.000 dinarjev — pa je teh skupnosti za deset manj kot dopolnjevanih. A kdo bi jim očital: same imajo denar, same lahko razpolagajo z njim. Poleg tega pomagajo tovariško še drugim, ki so revnejše.

Poglejmo dalje: prispevna stopnja v slovenskih predelih, kjer so raztresene naše dopolnjewane osnovne izobraževalne skupnosti znaša po občinah 5,14%, v predelih, kjer so nedopolnjewane osnovne izobraževalne skupnosti pa le 4,80%. Tako lahko mimo trdimo, da dajejo naša nerazvita območja precej večji odstotek svojega že tako skromnega denarja za vzgojo, izobraževanje, kulturo in napredek.

Navajam odstavek iz spremnega dopisa samoupravnega sporazuma o solidarnosti: „Dopolnjevanih osnovnih izobraževalnih skupnosti je 58%; na njihovem območju je 45% vseh učencev; njihovi programi pomenijo 44% sredstev vseh programov osnovnih izobraževalnih skupnosti; njihova masa bruto osebnih dohodkov pa le 31% celotne mase bruto osebnih dohodkov.“

Zdej je možno dvojno: ali je v dopolnjevanih predelih tako malo učiteljev, in se šolarji tako rekoč „samodejno“ učijo, ali pa so učitelji toliko slabše plačani.

Vsekakor bi bilo zavoljo naše pripadnosti poštenju in resnici bolje, da ne govorimo in ne pišemo več o enakopravnosti slovenskih učiteljev; o družbenem prizadevanju po enakem startu otrok v življenje; tudi ne o solidarnosti, ko pa je vse skupaj preprosta, prastara miloščina bogatejših revnejšim.

NEŽA MAURER

Prva šola pedagogov

V letošnjih semestrskih počitnicah je naredila v Zagrebu prve korake v organizaciji Pedagoškega književnega zbora Hrvatske prva šola pedagogov. Šola je zamišljena kot redna oblika permanentnega spopolnjevanja diplomiranih pedagogov. Udeleženci naj bi v njej spoznavali najnovejša pedagoška spoznanja doma in v svetu.

Kot goste so nas hrvaški kolegi povabili prek Zveze pedagoških društev Slovenije.

V šestih dneh smo poslušali tale predavanja: Družbene in idejne osnove reforme sistema vzgoje in izobraževanja v SFRJ, Pedagoška koncepcija bazičnega izobraževanja, Atraktivnost šole, Cilji in naloge vzgoje in izobraževanja v SFRJ. Nekatera metodološka in tehnološka vprašanja raziskovanja pouka, primerjalne analize ameriškega, zahodnoevropskega in vzhodnoevropskega koncepta didaktike, Tehnika intelektualnega dela, Odnos šolskega pedagoga do pouka. Predavali so nam ugledni pedagogi iz Zagreba: dr. Šušvar, dr. Gabelica, dr. Mužič, dr. Šimleša, dr. Jurić, dr. Poljak, mag. Brataničeva iz Splita ter dr. Potkonjak iz Beograda. Slušatelji smo si med seminarjem ogledali didaktični praktikum

in elektronsko učilnico na pedagoški akademiji ter multimedialni center referalnega centra zagrebske univerze. Videli smo praktično uporabnost teh specializiranih učilnic.

Anketa je pokazala, da smo bili udeleženci zadovoljni z vsebino seminarja, in da si take oblike spopolnjevanja še želimo. Šola pedagogov naj bi bila dvakrat letno, ob polletnih in letnih počitnicah, udeleževali naj bi se je diplomirani pedagogi iz vse države. Tudi krog predavateljev bi se razširil. Šola pedagogov naj bi postala taka oblika permanentnega izobraževanja diplomiranih pedagogov, kjer bi se ti seznanjali z najpomembnejšimi teoretičnimi spoznanji doma in v svetu, jih kritično ocenjevali in jih prenašali tudi na teren. Hkrati pa bi se pedagogi med seboj tudi spoznavali, šola naj bi nas povezovala in zblíževala, bila bi priložnost za izmenjavo izkušenj.

Ker je bil seminar v Zagrebu, smo bili deležni tudi kulturnega programa. Ogledali smo si Gogoljevega Revizorja. Za konec pa je bil v prostorih Pedagoškega književnega zbora še imeniten program v izvedbi koncertne pevke ter igralcev Mladena Šermenta in Marije Kohn.

D. MARKOVIČ

Kako v letu 1976?

Na zadnji seji republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje so v razpravi o predlogu družbenega dogovora o razporejanju dohodka v letu 1976 opozorili na zaostajanje osebnih dohodkov delavcev na področju vzgoje in izobraževanja v primerjavi z delavci v gospodarstvu. Z denarjem, ki je na voljo za leto 1976, namreč te razlike ne bo mogoče zmanjšati.

Govorili so tudi o novih gradnjah na področju srednjega in visokega šolstva: z denarjem, ki ga bodo izločili za investicije, bo mogoče le nadaljevati gradnje, začete v preteklem letu (pedagoška akademija v Mari-

boru, šolski center v Tolminu, šolski center Murska Sobota).

Člani komiteja so nadalje podprli pobudo za zakonsko intervencijo pri zagotavljanju denarja za izgradnjo domov. Akcija sporazumevanja poteka prepečasi in še ni dala zaželenih rezultatov.

Strokovna služba republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je pripravila predlog za dopolnitev zakona o nagradah Staneta Žagarja: podeljevanje teh nagrad bo povsem preneseno na izobraževalno skupnost SR Slovenije, ki tudi zagotavlja denar za podeljevanje nagrad. B. M.

Prešernova pesem je merilo

Z novo ustavo smo začrtali nova pota celotnega razvoja družbe in njene kulture. Podaljšali smo rdečo nit človeškega osvoboditja daleč v prihodnost — rdečo nit, ki se vleče skozi našo zgodovino kot osvobodilni napor od začetkov prebujanja moderne narodne in socialne zavesti do narodno-osvobodilnega boja in socialistične revolucije vse do danes. Z uveljavljanjem temeljnega ustavnega načela, da delavci kot ustvarjalci materialnih dobrin odločajo o pogojih in rezultatih svojega dela, so ustvarjene najširše možnosti tudi za resnično samoupravno oblikovanje kulturne politike. V svobodni menjavi dela se tako neposredno srečujeta kulturni delavec z delavcem iz materialne proizvodnje in skupaj enakopravno odločata o pogojih in dosežkih kulturne ustvarjalnosti ter delu presežnega dela, ki ga delovni ljudje namenijo za kulturne dejavnosti.

Nastopil je čas krčevitega družbenega boja za to, da se ne bi uprava, organizacije, ustanove, med njimi tudi kulturne in umetniške, oddaljevale od temeljnega socialnega prizadevanja, da se ne bi poglabljali prepadi med tako imenovanim ročnim in umskim delom, da se ne bi oblikovale in krepile politične, gospodarske, kulturne ipd. elite, ki bi na temelju svo-

jih, včasih na videz prepričljivih zamisli prevzemale v družbi vse, kar je pripadalo in pripada vsem delovnim ljudem. Razmere, kakršne smo že ustvarili, so terjale ne samo boj zoper odtejavalske težnje, ampak predvsem za integracijske — za notranje zraščanje družbe, vseh njenih dejavnosti, ustanov, organizacij, za preraščanje države kot nekod še prevladujoče ali celo

edine povezujoče družbene sile zato, da bi bolj odločno premostili razredne posledice zgodovinsko nastale družbene delitve dela.

Na tej svoji dosežani poti smo ostali zvesti izročilu, ki mu je posvečen Prešernov praznik, izročilu vsega najboljšega, kar smo ustvarili od Prešerna do danes.

(Iz govora Janeza BARBORIČA), predsednika republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije ob podelitvi Prešernovih nagrad)

Po slovesni Zdravljici, ki je med Prešernovi pesnimi prisrčno in nacionalno najbolj naša, je bila podelitev nagrad kot priznanje vsega našega naroda zaslužnim ustvarjalcem:

AVGUST ČERNIGOJ pomeni živo vez med slovenskim življenjem na Tržaškem in med Slovenci v matični republiki. Tudi njegova dela so vez in pričevanje o umetniški moči.

KAREL GRABELJŠEK-GABER je upodobitev naše osvobodilne vojne, kakršna je bila po samotnih zaselkih, kmetijah; tam, kjer je človek sam odvisen od svoje moči in poštenja — ali bo vztrajal ali klonil. In ker so bili gozdovi in samotne kmetije priče največjih spopadov s sovražniki, lahko trdim, da je prikazal bistvo našega boja za svobodo.

Prejeli smo

ZVEZA DRUŠTEV GLASBENIH PEDAGOGOVI SLOVENIJE

REPUBLIŠKA KONFERENCA SZDL, CK ZKS, REPUBLIŠKI KOMITE ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE, ZAVOD SRS ZA ŠOLSTVO, IZOBRAŽEVALNA SKUPNOST SLOVENIJE, KULTURNA SKUPNOST SLOVENIJE, ZVEZA KULTURNO PROSVETNIH ORGANIZACIJ SLOVENIJE!

V začetku letošnjega šolskega leta sta Zveza društev glasbenih pedagogov Slovenije in skupnost glasbenih šol Slovenije z odprtim pismom seznanili republiško konferenco SZDL, CK ZKS, republiški komite za vzgojo in izobraževanje, zavod SRS za šolstvo in izobraževalno skupnost Slovenije z mestom in položajem glasbenih šol v sistemu vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji.

V pismu je bila izražena želja, naj v Sloveniji jasno opredelimo odnos do dejavnosti glasbenih šol, da to šolstvo vključimo v sistem načrtovanja na vseh ravneh, izoblikujemo stalnejši sistem financiranja njene vzgojnoizobraževalne dejavnosti, opredelimo na občinski in republiški ravni investicijsko politiko, pri izobraževalni skupnosti Slovenije ustanovimo komisijo za glasbeno šolstvo, pri zavodu SRS za šolstvo pa odpremo mesto samostojnega svetovalca za glasbene šole in končno, da sprejmemo ali zavrnemo predloge v zvezi s srednjeročnim načrtom vzgoje in izobraževanja ter predlog za postopno oblikovanje načina financiranja dejavnosti glasbenih šol.

Če bi zdaj, ob koncu prvega polletja pogledali in pregledali, če so se zadeve morda začele tako ali drugače spreminjati, potem ugotovljamo tole:

Niti republiška konferenca SZDL niti CK ZKS (in ustrezne „resorne“ komisije) niso dosežali obravnavale problemov glasbenega šolstva, da bi izoblikovale „družbenopolitično oceno“ tega šolstva in končno dale potrebno politično podporo. 52 glasbenih šol na Slovenskem — v katerih se vzgaja po zadnjih informacijah zavoda SRS za šolstvo blizu 12.000 učencev ter dela več kot 500 učiteljev — ki s svojo usmerjenostjo, rezultati in uspehi prispevajo nemajhen

MIŠKO KRANJEC je prejel nagrado za življenjsko delo, kot pravi obrazložitev. Prejel jo je za vse tisto bogastvo, ki nam ga je dal in nam ga še daje v svojih knjigah. Lahko bi tudi rekli, da ga je prejel za vero v našega človeka. In seveda za svojo umetniško izpoved te vere.

MILAN MIHELČIČ je arhitekt: zgradbe morajo rabiti svojemu namenu in se skladno vraščati v okolje. To je njegovo načelo. Ni res, da so lepe stvari vselej tudi drage. Pogosteje plačujemo kič predrago. Milan Mihelič pa je znal vselej obvladati prostor in zahteve sodobnega časa.

RADO SIMONITI, skladatelj in dirigent, je znan vsem našim bralcem — saj nam je pesem pomoč pri delu in nagrada po njem. S svojimi skladbami vnaša moč in zanos v vrste pevskih zborov.

Nagrade Prešernovega sklada so prejeli:

Jože Babič, Vojko Duletič, Jože Javoršek, Svetlana Makarovič, Niko Matul, Janez Mejač, Mladinski pevski zbor iz Maribora, Milena Muhičeva, Marko Mušič, Borut Pečar, Frane Puntar, Peter in Judita Skalar, Tinca Stegovec, Ciril Škerjanc in Milena Zupančič.

Odlomki iz književnih del nagrajencev in pesem Mladinskega pevškega zbora iz Maribora so končali slovesnost.

Stališča republiškega odbora za mednarodno leto žensk ob 8. marcu

8. marec je datum, ki pripada zgodovini razrednega boja, zato ne smemo zmanjševati njegovega pomena na način, ko proslavljanje pade na raven malomeščanske manifestacije ali celo razvrednotenja ženske kot osebnosti.

Zamisel o mednarodnem dnevu žensk je vznikla v mednarodnem socialističnem gibanju v prvem desetletju tega stoletja, v razmerah, ko se je zaostroval razredni boj po vsem svetu. Ta dan naj bi postal spodbuda za vse intenzivnejše vključevanje žensk v napredno delavsko gibanje, za osveščanje delavskega razreda in ženskih množic, da je osvoboditev ženske usodno povezana s socialno in ekonomsko osvoboditvijo delavskega razreda. Zato pripada 8. marcu v zgodovini naprednega delavskega gibanja pomembna vloga v krepitvi akcijske in borbene enotnosti delavskega razreda. V duhu tega revolucionarnega izročila je potekalo praznovanje tega praznika tudi pri nas pred vojno, med narodnoosvobodilnim bojem, ko so si ženske Jugoslavije s svojo aktivno vlogo priborile politično enakopravnost, pa tudi v graditvi nove socialistične družbe, ki je postavila temelje za odpravo vseh oblik diskriminacije ženske.

Tudi danes, kljub temu da so ženske dosegle politično enakopravnost in so vidni premiki v izboljšanje družbenega položaja ženske, ta praznik nima samo zgodovinskega pomena, temveč je njegova vsebina še vedno živa in aktualna.

Ta dan se bomo vsak v svojem življenjskem in delovnem okolju vprašali, zakaj zaostajamo pri uveljavljanju družbenega položaja ženske? Ta dan je tudi priložnost, da opozorimo na probleme in vprašanja, ki so pred našo družbo, ter da predlagamo tudi poti in sredstva za njihovo reševanje, da spodbudimo aktivnost skozi vse leto, ker le tako ne bomo ostali pri frazah in geslih.

8. marec je tudi dan mednarodne solidarnosti, boja za uveljavitev novega ekonomskega in socialnega sistema v svetu, pa tudi dan, ko pokažemo na rezultate in izkušnje našega boja, ki so najboljši prispevek v zakladnico revolucionarnih pridobitev mednarodnega delavskega gibanja in človeškega napredka sploh.

8. marec naj bo kot praznik lep, naj bodo tudi šopki in prireditve s kulturnim sporedom, naj bo posvečena večja pozornost ženski, toda nikjer ne smejo ženske dovoliti, da se ta dan spremeni v svoje nasprotje, v malomeščanske in potrošniške manifestacije, ki jemljejo dostojanstvo ženski in človeku sploh.

Študentje po poti velikega mojstra slovenske besede

Ob našem letošnjem kulturnem prazniku so na ljubljanski univerzi slovesno podelili 93 Prešernovih nagrad in priznanj, ki so jih predložile študijske komisije posameznih fakultet. Priznanja in nagrade je prejelo 12 študentov s filozofske fakultete, s pravne 5, z ekonomske 18 študentov, 16 s fakultete za naravoslovje in tehnologijo, 2 s fakultete za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo, 1 študent s fakultete za elektrotehniko, 3 s fakultete za strojništvo, 13 z medicinske, 13 z biotehniške in 10 študentov s fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo.

Nagrade in priznanja so prejeli tile študentje:

S filozofske fakultete: Moja Apih, Zoran Božič, Marko Čebelič, Andrej Černe, Janez Dirjec, Velimir Gjurin, Živa Gruđen, Anton Kregar, Alojz Peterle, Ivanka Petrič, Maksimilijan Sagadin in Jože Škorjanc; s pravne fakultete: Ruža Jager, Dragica Jureš, Alenka Minarič, Danilo Turk in Marko Tušek; z ekonomske fakultete: Vladimir Bandelj, Leopoldina Bregar, Matjaž Čočovič, Hilda Dolenc, Franček Dreznovec, Mitja Gaspari, Peter Havlina, Jerina Kodelja-Starin, Bogomir Kovač, Franko Pečar, Kazimir Pregl, Metka Rus, Marjeta Šiško, Franjo Štiblar, Valentina Tavčar-Nastran, Aljoša Tomaž, Maja Vrhovec in Jože Žuber; s fakultete za naravoslovje in tehnologijo: Franc Barborič, Krste Dimitrovič, Marinka Drobnič-Košorok, Janez Holc, Andreja Hrovatin, Janez Hubad, Daša Janežič, Miroslav Javornik, Dušan Leb, Breda Mirtič, Boris Pihlar, Faruk Porabič, Janja Primc, Alenka Rožaj, Vito Starc in Nevenka Šturm; s fakultete za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo: Marjan Klofutar in Bojan Majes; s fakultete za elektrotehniko: Darko Dalan; s fakultete za strojništvo: Jože Puhar, Boštjan Zadnik in Marjan Zlatolas; z medicinske fakultete: Zoran Arnež, Breda Wedam, Borut Banič, Anamarija Brezigar, Polonca Bitenc-Keršič, Mojca Čigon, Marta Cerar, Bojana Čebulec, Matjaž Cevc, Maksimilijan Kadivec, Vlasta Dečko, Vesna Pajek, Andrej Dernikovič, Anton Gradišek, Darko Gregorač, Marga Kocmur, Saša Lozar, Irena Vidic, Branka Štim, Janez Zupančič in Janez Dolenc; z biotehniške fakultete: Dušan Devetak, Matjaž Folkner, Milan Jelušič, Franc Kotar, Pavel Kranjc, Vladimir Ljubek, Marjan Martinčič, Jurij Pohar, Franci Pohleven, Rajko Razpotnik, Peter Skoberne, Regina Štih in Milena Zavec; s fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo: Ivan Bernik, Mira Kos, Manca Košir-Godina, Emil Lah, Joži Puhar-Kranjc, Silvestra Rogelj, Lidija Simovska, Danilo Slivnik, Zinka Venta in Nevenka Železnik. Vsem nagrajenim študentom iskreno čestitamo!

Beltinci

S skupnimi napori do celodnevne šole

V Beltincih se že nekaj let pripravljajo na gradnjo osnovne šole. Sedaj gostujejo učenci v nekdanjem gradu, ki se zdaleč ne ustreza sodobnemu načinu vzgoje in izobraževanja, pa tudi stene in stropi so v zadnjih nekaj letih postali majavi.

V Beltincih nujno potrebujejo novo osnovno šolo. To dobro vedo domačini, vedo pa tudi v občini in republiki. Skoraj vedno pa se zatakne pri denarju, kajti gradnja nove osnovne šole v Beltincih bo po sedanjih izračunih stala okoli 20 milijonov dinarjev.

Večletna prizadevanja odgovornih za gradnjo nove osnovne šole bodo verjetno še letos rodila sadove. Za gradnjo osnovnih šol in zdravstvenih domov so že lani začeli pogodbeno zbirati denar v vseh delovnih orga-

nizacijah občine in sicer v višini enega odstotka od bruto osebnih dohodkov zaposlenih. Od letos pa vse do leta 1980 bodo zbirali denar še z občinskim samoprispevkom delovnih organizacij in vseh zaposlenih občanov, obrtnikov in kmetov.

Kranjska gora

Denar za Jeseničane

Na zadnjem zboru vlagateljev šolske hranilnice so učenci osnovne šole v Kranjski gori med drugim sklenili, da bodo iz obresti hranilnih vlog šolske hranilnice prispevali denar za jeseniške učence. To bo pomoč pri gradnji nove osnovne šole na Plavžu. Denar bodo dajali pet let, dokler bo trajal samoprispevek. Tako bodo učenci osnovne šole iz Kranjske gore vsako leto nakazali po 1.160 din za gradnjo nove šole na Plavžu pod geslom: „Več sonca in prostora tudi jeseniškim otrokom!“

delež k estetski, glasbeni in kulturni vzgoji mladih, bi moralo biti deležno mnogo večje družbene skrbi in politične podpore.

Republiški komite za vzgojo in izobraževanje vidi osrednji problem v tem, da so glasbene šole vključile le 5 do 6% otrok od vse „osnovnošolske populacije“ in da ob tako skromnem odstotku kakšna večja družbena ali „finančna“ skrb skoraj ni upravičena in potrebna.

Ob povsem spontanem razvoju tega šolstva, ki je bilo v glavnem zunaj družbene in politične skrbi, ob težkih kadrovskih in prostorskih problemih ter nenehnem pomanjkanju denarja za njegovo dejavnost — tako v občinskih proračunih kot v izobraževalnih skupnostih — in ob dejstvu, da v vsem povojnem obdobju nismo zgradili v Sloveniji niti ene nove glasbene šole, lahko doseženi odstotek ocenimo le kot resničen uspeh.

Ob kadrovskih problemih v naših osrednjih orkestrih, ki so iz leta v leto resnejši, kulturna skupnost Slovenije nenehno zahteva od glasbenih šol močnejšo angažiranost v usmerjanju mladih v nadaljnji študij in njih poklicno usmeritev. Skoraj nemogoče bo tako zaradi položaja tega šolstva kot zaradi družbenega (ne)vrednotenja tu sploh kaj spremeniti. Je res, da za študij na akademiji za glasbo ni mogoče dobiti štipendije?

Izobraževalna skupnost Slovenije vidi tudi ob letošnjih finančnih težavah ter ob skoraj neresljivih problemih pri „solidarnostnih“ odnosih enega od možnih virov v tako imenovanem „neobveznem“ glasbenem šolstvu. Sklep o tem, naj bi financirali pri glasbenih šolah le učno osebje s ravnateljem (ter amortizacijo s sredstvi za skladne skupne porabe) brez administrativnega in tehničnega osebja ter brez sredstev za materialne izdatke, ima že svoje resne posledice — drastično zviševanje šolnine ter socialno razlikovanje. Iz glasbenih šol v dopolnjevanih občinah pa prihajajo, ob predvidevanjih za leto 1976, že kar skrajno zaskrbljujoče vesti. Vse to je samo ponovno potrdilo in dokaz, da ta dejavnost preprosto ne more in ne sme več živeti od danes do jutri, v odvisnosti od dobre volje „ne-

koga“, skratka, brez urejenega „finančnega sistema“. Izobraževalna skupnost Slovenije še vedno ni odgovorila niti pritrdilno niti odklonilno na vprašanje o ustanovitvi posebne komisije za glasbeno šolstvo.

Ni nam znano, kako je z našim predlogom glede samostojnega svetovalca za glasbeno šolstvo pri zavodu SRS za šolstvo. Zavod sam pa je — čeprav nekoliko počasi in ob preobremenjenosti glasbenih svetovalcev — še največ storil za glasbeno šolstvo, vsaj v vsebinsko strokovnem pogledu.

Zveza kulturno prosvetnih organizacij Slovenije je že pred leti načela vprašanja reforme glasbenega šolstva na Slovenskem. Ne glede na dvome in odklonilno stališče nekaterih glasbenih ustanov in posameznikov — vzroki so bili zelo različni — je jasno, da bo treba glede „uporabnosti“ profila glasbenega učitelja na področju amaterizma in pri oblikovanju „celodnevne“ osnovne šole — ta bo morala biti bolj povezana z glasbenimi šolami — pa tudi ob reformi kadrovskih šol in usmerjenega šolstva marsikaj spremeniti.

Če k vsemu temu dodamo še to, da so bili na področju vzgoje in izobraževanja spremenjeni in dopolnjeni v skladu z novo ustavo vsi zakoni razen zakona o glasbenem šolstvu, da je na občinski ravni odnos do glasbene šole ne glede na razvitost in kakovost nadvse različen — od diskriminacije in razumevanja do enakopravnosti z drugimi dejavnostmi znotraj vzgoje in izobraževanja — potem je odgovor na vprašanje, če se je začel položaj glasbenih šol v Sloveniji kaj spreminjati, žal, povsem negativen.

Ker si takšnega položaja in stanja, v katerem „se nič ne dogaja“, stanja, v katerem na naše predloge nihče niti pritrdilno niti odklonilno ne odgovarja, se ne odziva ali sploh o vsem tem razmišlja, ker si tega počasnega, vendar nezadržnega slabšanja splošnega položaja glasbenega šolstva po našem mnenju ne moremo dovoliti, ponovno prosimo

REPUBLIŠKO KONFERENCO SZDL IN CK ZKS, REPUBLIŠKI KOMITE ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE, ZA-

VOD SRS ZA ŠOLSTVO, IZOBRAŽEVALNO IN KULTURNO SKUPNOST SLOVENIJE, ZKPO SLOVENIJE in vse občinske izobraževalne skupnosti, da opredelijo svoj odnos do glasbenega šolstva, povedo svoje mnenje o podanih predlogih in nas seznanijo s svojimi pogledi na mesto, položaj in nadaljnji razvoj tega šolstva na Slovenskem!

Predsednik ZDGP Slovenije prof. MIRAN HASL, l. r.

P. S.: Predstavniki skupnosti glasbenih šol so 14. januarja obiskali predsednika izvršnega odbora izobraževalne skupnosti tov. Deberska in ga seznanili s problematiko tega šolstva na Slovenskem. Ugotovljeno je bilo, da je glasbeno šolstvo zdaj vključeno v srednjeročni načrt, da sklicevanje občinskih izobraževalnih skupnosti na republiška merila ni primerno, da je financiranje glasbenih šol zadeva dogovora znotraj posameznih občin in samoupravnih interesnih skupnosti za vzgojo in izobraževanje.

Predlog za nov samoprispevek

Na eni izmed zadnjih sej so člani predsedstva občinske konference SZDL, izvršnega odbora SZDL in člani družbenopolitičnega zbora bežigrajske občinske skupščine predlagali uvedbo novega ali podaljšanege sedanjega samoprispevka, ki ga plačujejo občani te ljubljanske občine za gradnjo osnovnih šol in vzgojno-ovarstvenih zavodov.

S pomočjo novega samoprispevka, o katerem bodo občani odločali letošnjo jesen, bodo poleg osnovnih šol in vzgojno-ovarstvenih zavodov gradili tudi zdravstvene, kulturne in športne objekte, ki so v občini najnujnejši.

Več o tem bomo spregovorili v prihodnji številki Prosvetnega delavca, ko bomo objavili pogovor s predsednikom občinske konference SZDL bežigrajske občine Jožkom Pimarjem.

čim bolje se bomo poznali

Uresničujete obljube

Pred nedavnim je koordinacijski odbor, ki je v kranjski občini zadolžen za izvedbo programa gradnje družbenih objektov, med te sodijo tudi osnovne šole in vzgojnovarstveni zavodi, določil vrstni red gradnje novih poslopij. V kranjski občini so namreč že sprejeli družbeni dogovor o združenju denarja ali plačevanju že tretjega samoprispevka v občini.

Člani koordinacijskega odbora so se odločili, da bodo najprej zgradili novo osnovno šolo na Primskovem, nato pa še vzgojnovarstvena zavoda na Planini in v Preddvoru, osnovno šolo na Planini itd.

Predvidevajo, da bodo v prihodnjih letih zbrali s samoprispevkom občanov okoli 140 milijonov dinarjev. Več kot polovico zbranega denarja bodo porabili za osnovne šole in vzgojnovarstvene zavode (za osnovne šole 62 milijonov, za vzgojnovarstvene zavode 14 milijonov din), ostali denar pa bodo namenili za srednje šole, rekreacijske objekte in za potrebe krajevnih skupnosti.

V sosednji, radovljiški občini, se od leta 1968, ko so se občani odločili za samoprispevek, namenjen gradnji novih šol, telovadnic in vzgojnovarstvenih zavodov, lahko pohvalijo z uspehi, čeprav so imeli v tem času zaradi nepredvidenih

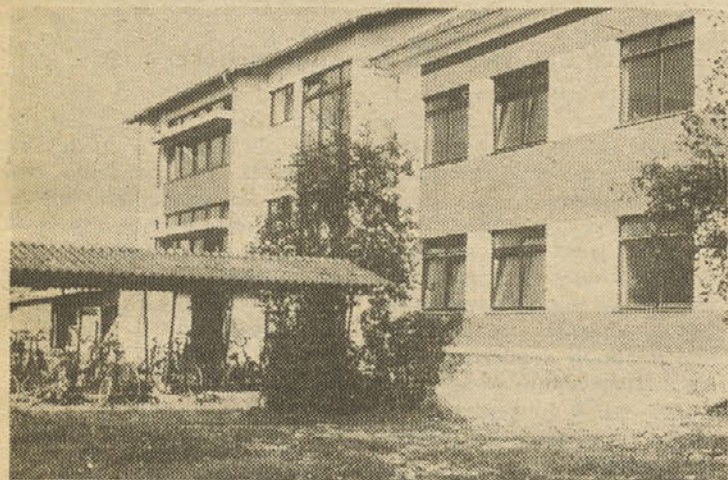
podražitev veliko težav: morali so opustiti gradnjo telovadnic pri novih šolah. Prav zaradi tega pa se je zavlekla tudi gradnja nove osnovne šole v Begunjah. Šolo bodo zagotovo odprli še ta mesec.

Nova osnovna šola v Begunjah bo imela poleg štirih učilnic, jedilnice in telovadnice še prostore za vzgojnovarstveni zavod, ki ga do sedaj v Begunjah še niso imeli.

Ko bo ta mesec zgrajena osnovna šola v Begunjah, bo z njo uresničen začrtani program gradenj osnovnih šol in vzgojnovarstvenih zavodov iz leta 1968. Tako so v radovljiški občini zgradili z denarjem, zbranim s samoprispevkom in s posebnim sporazumom o združenju sredstev, osnovne šole v Lipnici, Radovljici, Bledu, Lescah, Bohinjski Bistrici in v Begunjah. Pri vseh osnovnih šolah radovljiške izobraževalne skupnosti so lani zgradili tudi telovadnice.

Ko bo nova osnovna šola v Begunjah, ki se bo lahko pohvalila z naj sodobnejše opremljeno telovadnico (po zaslugi tovarne športnega orodja Elan) povsem zgrajena, se bodo lotili še gradnje posebne osnovne šole v Kropi. To naj bi začeli graditi prihodnje leto, temelje za vzgojnovarstveni zavod v Kropi pa so že postavili.

-tu-

Letošnje šolsko leto se je v našem kraju Dobu začelo s štirinajstodnevno zamudo. To pa zato, ker so šolo obnavljali. Dobili smo tudi prizidek z novimi učilnicami in kabineti. Vsi smo že nestrpnost čakali, da bi videli našo novo šolo.

V ponedeljek se je pričel pouk. Ko smo prvič stopili v novo šolo, smo bili prijetno presenečeni. Vsa oprema je bila nova, imamo pa tudi lepe, svetle učilnice. Vsi smo bili zelo veseli, saj smo bili v stari šoli res utesnjeni. Zavedamo se, da bomo morali na nove učilnice paziti, ker je bila gradnja zelo draga, pa tudi mnogo rodov za nami bo še obiskovalo to šolo. Le telovadnico pogrešamo. Veseli bi bili, da nam telovadnih ur ne bi bilo treba preživljati na hodniku ali pa na blatnem igrišču. Seveda telovadnica ne bo zrasla čez noč, toda drugo šolsko leto bo morda tudi to resničnost.

V zahvalo staršem, ki so s samoprispevkom zbrali denar in družbi, ki je omogočila gradnjo šole, objubljam, da se bomo pridno učili in tako postali vredni člani naše socialistične domovine. PO šole (Pionirska organizacija)

Loški potok

Dovolj prostora za celodnevno šolo

V osnovni šoli v Loškem potoku v občini Ribnica na Dolenjskem se lahko pohvalijo, da imajo v šoli dovolj ustreznih prostorov za uvedbo celodnevne šole. Toda — za ta „podvig“ jim primanjkuje učiteljev. Te pa bi dobili le, če bi imeli zanje ustrežna stanovanja. Prav o učiteljskih stanovanjih so v zadnjem času veliko razpravljali: občinska izobraževalna skupnost, člani samoupravne stanovniške skupnosti in člani krajevnih skupnosti.

Po vseh pripravah so se bodo v Loškem potoku najbrž že letos začeli graditi stanovniško poslovno zgradbo, v kateri bodo prostori pošte, banke in krajevnih skupnosti ter stanovanja, namenjena učiteljem. Nova stavba bo stala tam, kjer sta sedaj pošta in krajevni urad.

Naraplje pri Majšperku

Vedno manj učencev

V podružnični šoli v Naraplju je vsako leto manj učencev. Letos jih je v vseh razredih te osnovne šole le 49. Prav zaradi premajhnega števila učencev je moralo vodstvo šole uvesti kombinirani pouk, tako da so združili po dva razreda.

Stanovanja?

Gradišče v Slovenskih goricah je znano predvsem po treh rečeh: v njem je delal kot zdravnik in pisatelj Lojz Kraigher, tam se je večkrat mudil Ivan Cankar in v bližini tega kraja se je rodil Ivo Brnčić. Zadnja leta je Gradišče zaslovelo po srečanju pesnikov in pisateljev začetnikov, ki poteka in tamkajšnji osnovni šoli „Boris Kraigher“ in v domu KPD „Ernestek Golob-Peter“.

Ravnatelj osnovne šole Boris Kraigher v Gradišču Janko Kšela. (Foto: Stane Jesenovec)

Danes vam bomo v pogovoru z ravnateljem imenovane osnovne šole Jankom Kšelo skušali prikazati, kakšni materialni problemi težijo učiteljski kolektiv te šole in kako je čutili njihovo delo v življenju kraja in okolice.

— Stavba vaše šole je videti kar mogočna. Ali videz vara?

„Da!“ je odgovoril odločno ravnatelj Janko Kšela in nadaljeval: „Leta 1969 smo jo začeli preurejati s svojim denarjem in ji dodali prostore za zbornico, pisarno, jedilnico in kuhinjo. Zaradi pomanjkanja denarja so obstala dela le na pol poti. Poleg tega, da ni dograjena, ima šola še eno slabost: premajhna je. Da pouk v štirinajstih rednih oddelkih, štirih oddelkih podaljšanega bivanja in dveh oddelkih male šole sploh lahko poteka, moramo uporabljati sedem svojih učilnic in tri učilnice v kulturnem domu. Če nam kulturniki ne bi tako pomagali, bi morali uvesti triizmenski pouk za 310 učencev.“

— Kdaj se bodo prostorske razmere izboljšale?

„Pri sedanjem načinu zbiranja denarja bo najbrž preteklo še desetletje, preden bomo dobili dovolj razredov in tako potrebno telovadnico. Ne moremo reči, da delovni ljudje lenarške občine ne razumejo naših težav, toda tokrat so dali prednost cestam.“

— Premajhno šolsko poslopje je en problem vaše šole, drugi pa je pomanjkanje stanovanj za učitelje.

„Pomanjkanje stanovanj za prosvetne delavce nas pesti že nekaj let. Pred desetimi leti smo sicer zgradili stanovniški blok s šestimi stanovanji, sedaj pa bi takoj potrebovali osem družinskih in štiri samska stanovanja.“

Naš učiteljski zbor je mlad, zato je razumljivo, da učitelji in učiteljice niso mogli sami rešiti stanovniškega problema. Tako pri povečanju šole kot pri reševanju stanovniškega problema naših delavcev smo nemočni, saj je v nerazviti občini, kakršna je lenarška, zelo težko dobiti ustrezno vsoto denarja. Pričakujemo pomoč širše družbe.“

— Kljub težkim materialnim razmeram, v katerih delate, ste dosegli zavidljive uspehe pri šolanju otrok in njihovi obšolski dejavnosti.

„Zabeležili smo 100% uspeh, osip pa se nam je posrečilo zmanjšati pod 20%. To smo dosegli z organizacijo podaljšanega bivanja, malo šolo in s prizadevanostjo učencev in učiteljev. Mlad, delaven in idejno pravilno usmerjen učiteljski kolektiv sprejema novosti, ki jih uvajamo v naš šolski sistem, hkrati pa ugotavlja, da smo pri tem preveč parcialni, saj kljub vsemu še vedno prevladuje frontalni pouk, pouk Komenskega. Vse premalo je še diferencialnega načina obravnave učencev, ni se nam še posrečilo pouka individualizirati toliko, kot bi ga morali. Predvidevamo, da bo imela pri tem pomembno vlogo celodnevna osnovna šola.“

Pri obšolski dejavnosti je treba spregovoriti o našem kulturnem društvu. Lutkarska in dramska sekcija pripravita vsako leto po dve predstavi, poleg tega pa sodelujeta še na prireditvah ob raznih praznikih in obletnicah. Učenci in učence, ki sodelujejo v teh skupinah, so tudi prihodnji sodelavci krajevnega kulturnega društva.“

— Kako lahko ocenite sodelovanje vaše šole z občinsko izobraževalno skupnostjo in njeno prizadevanja za razvoj šolstva v lenarški občini?

„Pri občinski izobraževalni skupnosti se nam je posrečilo predvsem odločno uveljaviti skupno načrtovanje za vse šole v občini, tako pri urejanju materialnih vprašanj kot pri poteku pouka. Vsaka akcija, začeta na eni šoli, se v določenem časovnem obdobju uresniči na vseh šolah. Tako je bilo lani na primer z organizacijo šole v naravi za 4. razrede, ko smo vse šole organizirale plavalne tečaje v Mariboru. Zanj smo porabili, prav zaradi skupne organizacije neverjetno malo denarja.“

Rezultat tega načrtnega dela bo tudi uvedba celodnevne šole na podružnični šoli v Lokavci. To je obmejna šola, kjer želimo prav z uvedbo te oblike pouka omogočiti učencem, da bi si pridobili v šoli čimveč znanja in jim tako omogočili uspešno nadaljevanje šolanja na srednjih šolah. S tem pa bomo prav gotovo pripomogli k razvoju tega, še izredno zaostalega, območja naše občine.“

STANE JESENOVEC

Zaradi pomanjkanja denarja je obstala obnova gradišča osnovna šola le na pol poti. (Foto: Stane Jesenovec)

Prvi sadovi samoprispevka

Ob koncu minulega leta se je v skladu, v katerem se zbira denar iz samoprispevka zaposlenih delavcev, kmetov in obrtnikov koprsk občine, zbralo že okoli 11 milijonov din. Ob koncu letošnjega leta bo zbranih že skoraj 20 milijonov din, potem ko bo ves samoprispevek zbran, pa približno 70 milijonov; ta denar, „oplemeniten“ z bančnimi posojili in s posojili gradbenih podjetij, bodo uporabili za gradnjo osnovnih šol in vzgojnovarstvenih zavodov v koprski občini.

Z denarjem, zbranim s samoprispevkom, bodo v koprski občini že letošnjega marca začeli graditi vzgojnovarstveni zavod v Smedeli, aprila in maja pa bodo „zasadili prvo lopato“ za gradnjo nove osnovne šole v Skofljah.

Smedelski gradbeni odbor se je po temeljitem posvetovanju odločil, da bo dela pri vzgojnovarstvenem zavodu v Smedeli prevzelo gradbeno podjetje SGP iz Nove Gorice, osnovno šolo v Skofljah pa bo zgradil Marles, ki se je najbolj prilagodil investitorjevim zahtevam.

Čeprav je sedaj v skladu za gradnjo osnovnih šol in vzgojnovarstvenih zavodov na voljo le nekaj več kot 11 milijonov din, je to dovolj za začetek gradnje vzgojnovarstvenega zavoda v Smedeli, ki bo stal okoli deset milijonov din, in za začetek gradnje osnovne šole v Skofljah, ki bo stala skoraj še enkrat toliko.

V petletnem načrtu gradnje osnovnih šol in vzgojnovarstvenih zavodov v koprski občini je predvideno, da bodo s pomočjo samoprispevka zgradili še osnovno šolo v Dekanih, za katero so po sedanjih izračunih namenili sedem milijonov dinarjev.

Poleg omenjenih načrtovanih gradenj novih poslopij nameravajo v koprski občini z denarjem, zbranim s samoprispevkom, že v letošnjih spomladanskih mesecih pomagati tudi pri gradnji posebne osnovne šole v Strunjanu, italijanske osnovne šole v Smedeli ter nakupiti opremo in učila za osnovno šolo v Gradišču, ki se že temeljito pripravlja na prehod na celodnevno šolo.

—tu—

Po krajšem kulturnem programu, v katerem so sodelovali Vojko Čeligoj, učenci slovenske osnovne šole Dragotin Kette iz Trsta, prof. Jaro Dolar in moški pevski zbor Dragotin Kette iz Ilirske Bistrice, so odkrili v prostorih spominke zbirke ploščo z napisom: „Pesniku ob 100-letnici rojstva rojaki“. (Foto: Stane Jesenovec)

Kdaj celodnevna šola v Celju?

Tudi ob začetku letošnjega drugega polletja ni na vsem območju celjske izobraževalne skupnosti prešla niti ena osnovna šola na celodnevni pouk. Nekateri prosvetni delavci so ga načrtovali še preden se je začelo šolsko leto...

Na enem izmed zadnjih sestankov celjske izobraževalne skupnosti so med drugim sprejeli tudi sklep, naj bi v začetku prihodnjega šolskega leta vsaj deloma uvedla to novost osnovna šola v Storah, in sicer takole: celodnevni pouk naj bi imelo najprej osem oddelkov, od prvega do četrtega razreda, v katerih je v letošnjem šolskem letu vpisanih okoli 200 učencev, učenci višjih razredov pa naj bi imeli celodnevni pouk šele prihodnje jesen. Da bi ta prehod potekal kar najbolj nemoteno in organizirano, bi potrebovali za preureditev kuhinje in jedil-

nice ter za nakup dodatne opreme in preureditev kabinetov še nekaj stotisočakov.

V Celju in bližnji okolici si zelo prizadevajo, da bi tudi z denarjem, zbranim s samoprispevkom, pospešili gradnjo novih šol. Šele potem bo lahko 1600 učencev celjskih osnovnih šol imelo celodnevni pouk. Načrtujejo, da bo imela do leta 1980 na njihovem območju celodnevno šolo četrtnina vseh učencev. Nekateri strokovnjaki pa menijo, da gre za veliko vprašanje, doslej se ni še nikomur posrečilo, da bi načrte za celodnevno šolo na vsem območju celjske izobraževalne skupnosti tudi finančno ovrednotil ali našel vire, od koder bi črpali denar za prostore, opremo in učitelje. Razumljivo je, da si brez tega ni mogoče zamisliti prave celodnevne šole.

—tu—

tem bolje bomo delali

Akcija

Najljubši učitelj 1976

Že tretje leto poteka velika akcija, v kateri izbiramo najljubšega učitelja. Organizirajo jo: Jutranji program radija Beograd, list Praktična žena in od letos naprej vsi prosvetni listi naše države. Tako je postala ta akcija splošno jugoslovanska.

Objavljamo pravilnik o podeljevanju nagrade „najljubši učitelj“ in prosimo predlagatelje, da ga upoštevajo.

1. člen

Nagrada „najljubši učitelj“ se podeljuje prosvetnim delavcem: učiteljem, predmetnim učiteljem in profesorjem osnovnih šol vseh narodov in narodnosti Jugoslavije za pomembne dosežke pri vzgoji in izobraževanju, s katerimi so veliko pripomogli, da sta se šola, ki v njej delajo, in naselje, ki v njem živijo, napredno razvila.

2. člen

Nagrada „najljubši učitelj“ vsebuje: diplomu in denarno nagrado, ki ju prejme prosvetni delavec, ter darilo šoli, v kateri dela nagrajenec.

Višino denarne nagrade določi odbor akcije.

Diplomo podpišeta predsednik odbora in predsednik žirije.

3. člen

V enem letu je mogoče podeliti največ deset nagrad.

Na temelju predlogov članov novinarske ekipe in sekretariata sestavi odbor končni seznam kandidatov. Izroči ga žiriji, ki določi, komu bo nagrada podeljena.

Na predlog žirije lahko odbor predlaga enega izmed nagrajanih prosvetnih delavcev za republiške nagrade.

Nagrade podelijo na slovesnosti, obrazložitev o nagradah in nagrajencih pa prebere predsednik žirije.

POGOJI ZA PODELITEV NAGRADE „NAJLJUBŠI UČITELJ“

4. člen

Prosvetni delavci, ki so predlagani za nagrado „najljubši učitelj“, morajo izpolnjevati te pogoje:

— da so pri pouku in v kraju, kjer živijo, dosegli uspeh, ki veliko prispeva k splošni prosvetno izobraževalni in vzgojni ravni prebivalstva in k družbenopolitičnim dejavnostim;

— da so dosežki vidni in v kraju, kjer prosvetni delavci živijo, izjemno upoštevani;

— da so si kot prosvetni delavci pridobili ugled in zaupanje okolja, ki v njem živijo in delajo.

5. člen

Nagrade „najljubši učitelj“ ni mogoče podeliti več kot enkrat istemu prosvetnemu delavcu.

Predlagatelj — posameznik, skupine občanov, ustanova ali družbenopolitična organizacija — sme predlagati za nagrado samo enega kandidata ali dva (iz iste šole), ki si bosta nagrado razdelila.

PREDLAGANJE ZA NAGRADO „NAJBOLJŠI UČITELJ“

6. člen

Kandidata za nagrado „najljubši učitelj“ imajo pravico predlagati: učiteljski kolektivi, izobraževalne skupnosti, ustanove, združenja, družbenopolitične organizacije, starši učencev, učenci (najmanj pet učencev) in občani.

Marta Bušen

Sredi decembra lanskega leta smo se v Murski Soboti poslovili od upokojene učiteljice Marte Bušen, roj. 6. julija 1904 pri Gaju nad Mariborom. Leta 1924 je končala žensko učiteljsko v Mariboru in nastopila prvo službeno mesto v Vučenici. Službena pot jo je nato vodila v Puconce, kamor je bila premeščena na svojo željo. Nato je službovala še v svojem rojstnem kraju pri Križu nad Mariborom (danes Gaj). Leta 1937 jo je službena pot pripeljala spet nazaj v Prekmurje, kjer je ostala do svoje smrti. Tega leta so njeno ime prvič zapisali v kroniko osnovne šole v Murski Soboti — od tega leta pa vsako leto posebej do 1955; tedaj se je upokojila.

Ustvarila si je družino, zanj delala in živela. Štiri otroke sta z možem brez sleherne pomoči vzgojila in izšolala. Kot mnogim slovenskim učiteljem tudi njej vojna ni prizanesla. Ker ni dobila zaposlitve, so bila vojna leta zanjo, za njenega moža in štiri neposkrbljene otroke najhujša leta v življenju.

Kot odlična pedagoginja in velika prijateljica otrok je že maja leta 1945 začela poučevati. Veliko njenih učencev, danes že odraslih ljudi, predvsem pa njeni stanovski kolegi jo poznajo in jo bodo ohranili v spominu kot izredno humanega, globoko čutečega človeka, v katerem ni bilo nikoli trohice sovraštva in nevoščljivosti. Bila je učiteljica tiste vrste, ki je znala s svojim delom vsakogar pridobiti in naučiti; zato so ji zaupali delo na šoli v hospitacijskih oddelkih.

Pri delu so jo odlikovale velika natančnost, doslednost in vztrajnost. Po duši je bila zelo plemenita, vsem v pomoč in oporo.

Njena narava je vplivala na vsakogar pomirjevalno, saj je znala razumeti človeka.

Učiteljice Marte — tiste, ki je leta 1929, ko so žandarji privedli Džakovića in Hačimovića do Križa nad Mariborom, hrabro pristopila k enemu izmed njih in mu spravila svileni tkanino za verigo, ni več. Sprijazniti se moramo, da je ne bo. Med nami pa bo ostala kot vzor dobre učiteljice, tovarišice in človeka s srcem, odprtim do vsakogar.

Šan

7. člen

Predlogi morajo biti poslani z izčrpano in dokumentirano obrazložitvijo.

8. člen

Predlog za nagrado je treba poslati uredništvu Jutranjega programa prvega programa radija Beograd in listom: Praktična žena, Galaksija, Prosvetni delavec, Školske novine, Prosvjetni list, Prosvjetni rad, Skendija, Prosveten rabotnik, Prosvetni pregled in Misao, najpozneje do 1. maja tistega leta, v katerem bo podeljena nagrada.

9. člen

Polnoveljavnost predloga določajo člani novinarske ekipe „najljubši učitelj“ na temelju:

— predlagateljevega podpisa (če na predlogu ni podpisa in naslova, ne bo uvrščen v seznam);

— predlog ne bo sprejet, če se ugotovi, da ga je kandidat napisal sam ali pa če ga je napisal kdo drug na pobudo učitelja, ki želi kandidirati.

10. člen

Predlogi za nagrade in dokumentacijo bodo objavljeni v ustreznih rubrikah: Praktične žene, Galaksije, Jutranjega programa prvega programa radija Beograd in vseh jugoslovanskih prosvetnih listih; njihovo delo usklajuje Prosvetni pregled.

11. člen

Sklep in obrazložitev o podelitvi nagrade „najljubši učitelj“ bo objavljen v dnevnem tisku, radiu in televiziji in v izdajah soorganizatorjev.

Janko Černut

Konec decembra leta 1975 smo se na Žalah v Ljubljani poslovili od znanega prosvetnega delavca, učitelja in ravnatelja v pokoju, tovariša Janka Černuta.

Janko Černut se je rodil leta 1903 v Ločah ob Baškem jezeru na Koroškem v narodno zavedni kmečki družini. Leta 1914 se je vpisal v gimnazijo v Celovcu, leta 1919 pa je prestopil na učiteljsko v Velikovcu. Po plebiscitu je leta 1920 pobegnil v Jugoslavijo, leta 1923 pa je maturiral na učiteljsko v Mariboru. Med solanjem se je preživljal z delom.

Po maturi je služboval najprej na osnovni šoli v Prevaljah na Koroškem, potem ko je odslužil vojaški rok leta 1925, pa na osnovni šoli na Jesenicah. Ker je bil poln naprednih idej, ki jih je želel uresničiti v šoli in ker se ni hotel politično opredeliti za nobeno izmed strank, je ostal leta 1928 brez zaposlitve. Kot brezposelni učitelj se je preživljal s priložnostnimi deli in leta 1930 uspešno končal višjo pedagoško šolo v Zagrebu. Nato je dobil zaposlitev na meščanski šoli v Ormožu. Služboval je še na Jesenicah, v Mežici, zadnja leta pred vojno pa v Šentvidu nad Ljubljano.

Ob okupaciji sta oba z ženo izgubila službo in živela od podpore tedanje podpirne akcije učiteljstva, nekaj časa pa je delal kot delavec na železnici. Že od začetka sta sodelovala v Osvobodilni fronti. V njenem stanovanju v Dravljah so potekali sestanki OF, tov. Černut pa je prevzel funkcijo rajonskega intendanta. Septembra leta 1943 so ga aretirali in poslali na prisilno delo na prelaz Obertauern, od koder je aprila 1945 pobegnil v rojstni kraj na Koroškem; tam se je priključil enotam NOV. Postal je politični komisar Narodne zaščite v gornjem delu Rožne doline na Koroškem. Skupaj s komando celovškega območja se je moral 22. maja 1945 preseliti v našo državo; 19. junija ga je ministrstvo za prosveto postavilo za delegata na meščanski šoli v Šentvidu nad Ljubljano. Ko se je ta šola preimenovala v gimnazijo, je postal njen prvi ravnatelj. Jeseni leta 1949 je postal ravnatelj VII. gimnazije v Ljubljani, po šolski reformi pa ravnatelj osnovne šole Angele Ocepkeve. Zadnje leto pred upokojitvijo je delal pri organizaciji šolskega centra grafičnih delavcev.

Pokojni tov. Černut je bil delaven, sposoben in požrtvovalen prosvetni delavec. Že pred vojno se je ukvarjal z reformo šolstva in z vzgojnimi vprašanji: o tem pričajo njegovi članki in razprave v letih 1934 do 1940 v strokovnem listu Meščanska šola in Svoboda s psevdonimom Jače, pa tudi v Jutru in Slovencu.

Vsa -povojna leta je njegova dejavnost presegala dolžnosti, ki so mu jih nalogala vodilna mesta v šolskih ustanovah. Naj omenimo posebno tri področja; njegovo delo na vzgojnem in socialnem področju, njegovo sindikalno delo in delo za Koroško.

Med prvimi je v šoli organiziral prehrano za učence, v šolo je uvedel poklicne socialne delavce, da bi pomagali razrednikom, v Delu, Prosvetnem delavcu in Naših razgledih je objavljali razne članke o reformi učnega procesa itd. To, kar v večini srednjih šol uvajamo šele sedaj, ko šolske konference prenašamo v razrede, je tov. Černut uvedel na VII. gimnaziji že leta 1957 v obliki skupnih posvetovanj učencev, staršev in učiteljev. Več let je deloval kot odbornik Sindikata prosvetnih delavcev, leta 1947 je bil tajnik republiškega odbora ŽPD, več kot 20 let pa član upravnega odbora Samopomoči Sindikata prosvetnih delavcev Slovenije.

Čeprav je povsod zavzeto sodeloval, ga je čustveno najbolj pritegnilo delo za njegovo rojstno deželo Koroško. Z delom za Koroško je nadaljeval kljub boleznim, zaradi katere so mu skoraj povsem odpovedale oči. Povezal je slovenske učitelje onstran Karavank med seboj in z matično deželo. Zanje je organiziral ekskurzije po Jugoslaviji in strokovna izpopolnjevanja, spodbujal jih je k narodni zavednosti ter posvečal posebno skrb slovenskim koroškim študentom na Dunaju, literarni reviji Mladje, okoli katere se zbirajo nadarjeni slovenski pesniki in pisatelji itd.

Za svoje delo je dobil tov. Černut več priznanj. Za delo z mladino je prejel že leta 1947 album mestnega odbora LMS, odlikovali so ga z redom za zasluge za narod III. stopnje, leta 1973 pa je prejel Zagarjevo nagrado.

Vsi, ki smo s tovarišem Jankom Černutom sodelovali, ga bomo še dolgo pogrešali.

RADO TORKAR

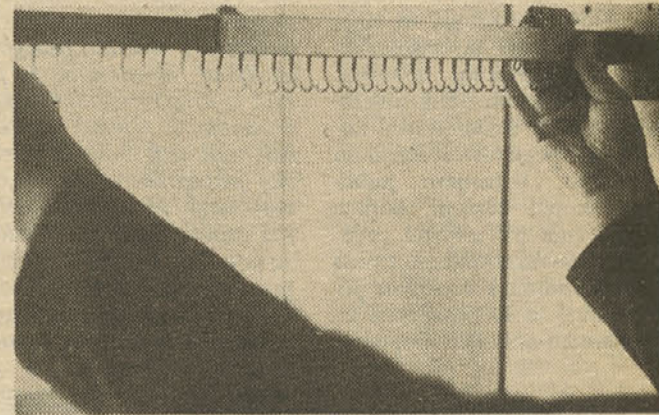
Za boljše delo

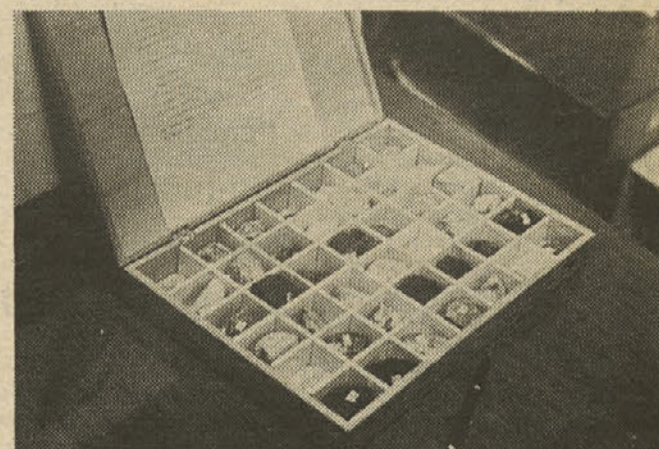
GRAFOSKOP VIDEOSKOP: Danes si dela v razredu skoraj ne moremo predstavljati brez uporabe grafoskopa. Naša OZD Iskra (tej se je pridružila nekdanja tovarna Vega) izdeluje kakovosten videoskop, ki ga priporočamo osnovnim in srednjim šolam. Na voljo je pri DZS, oddelek za učila ali pri Slovenijalesu po 3.400,00 din.

FISCHER TECHNIK za predšolske otroke: znano je, da je Fischer tehnik eden najboljših sestavljenih konstrukcijskih sistemov. Posamezni konstrukcijski elementi se povezujejo med seboj v najrazličnejših kombinacijah in dajejo številne konstrukcijske možnosti. Tako se otroci na prijeten način seznanjajo s tehniko. Skonstruirani modeli so podobni in delujejo kot pravi stroji. Za predšolske otroke sta na voljo dva programa, in sicer za štiriletno in šestletne otroke. Program vsebuje posebne gradbene dele za spajanje in premikanje. Tako lahko že predšolski otroci sestavljajo dvigala, tovornjake, prikolice... Pri Slovenijalesu v Ljubljani je program 50 V po 130,00 din in program 100 V po 221,80 din. Priporočamo ju VVZ in malim šolam ter osnovnim šolam s podaljšanim bivanjem ter celodnevni šolam za učence nižjih razredov.

OBEŠALNIK ZA SLIKE: pri Slovenijalesu in pri Državni založbi Slovenije, oddelek za učila lahko kupite obešalnik za stenske slike, ki ga je treba pritrditi na steno. Cena manjšega obešalnika — za 18 slik je 270,00 din, večjega — za 36 slik pa 300,00 din.

MINERALOŠKA ZBIRKA: Naš strokovnjak inž. Rihard Frayer je sestavil zbirko 42 mineralov, ki jih najdemo pri nas. Tako lahko učenci spoznajo neposredno številne minerale, lahko pa tudi primerjajo in urejajo minerale, ki jih sami zbirajo. Zbirko priporočamo osnovnim in srednjim šolam, na voljo pa je pri DZS oddelek za učila za 80,00 din.

Tradicionalne vezi

med reško in mariborsko pedagoško akademijo

Pedagoški akademiji na Reki in v Mariboru sta nastali pred petnajstimi leti od reformi našega šolstva, ki je terjala spremembe tudi na področju pedagoškega šolstva. Polagoma se je uveljavilo spoznanje, da potrebujejo učitelji osnovnih šol višjo izobrazbo in da učiteljska, ki so sicer opravila veliko delo, ne zadostujejo več. V tem času je nastala tudi reforma visokega šolstva. V številnih večjih mestih so ustanovljali višje šole, na fakultetah pa so uvajali stopnjevanje študij. Vedno bolj se je uveljavljalo načelo policentričnega razvoja republik; proizvodne ter umske zmogljivosti je bilo treba enakomerno razvijati po vsej deželi. Pri tem ima veliko vlogo šolstvo, ki omogoča mladi generaciji enakovredno vključevanje v družbeni razvoj. Danes imamo več univerzitetnih središč, ki so nastala in se razvila iz prejšnjih višješolskih ustanov. Vedno več prispevajo k napredku in blagostanju posameznikov ter skupnosti.

Zelo podobno sta se razvijala tudi Reka in Maribor. Obe mesti sta bili prej predvsem delavski in industrijski središči, močno izpostavljeni vplivom sosednih dežel. Prav zaradi tega je bilo potrebno, da se razvijeta tudi v kulturni, izobraževalni in znanstveni središči, ki naj zadovoljijo posebne potrebe pokrajine in vse republike. Znotraj visokošolskega sistema v enem in drugem mestu pa je še posebno pomembno pedagoško šolstvo, ki je temelj za razvoj vsega izobraževanja. Danes sta obe pedagoški akademiji vključeni v univerzitetni sistem in si prizadevata, da bi se razvili v popolne visoke šole. Na Reki se je poleg pedagoške akademije razvila še fakulteta za industrijsko pedagogiko, v Mariboru pa iščejo druge možnosti za razvoj pedagoškega šolstva.

Obe pedagoški akademiji imata podoben razvoj, naloge, cilje in probleme, zato ni čudno, če že od začetka sodelujeta. Res je, da intenzivnost in uspešnost tega sodelovanja niha, ker je to v neki meri odvisno od vodstva akademij, tj. od ljudi, ki določajo smeri in vsebine sodelovanja. V teh letih se je mariborska akademija vedno bolj usmerjala k sodelovanju z madžarskimi in slovaškimi akademijami, nekoliko pa je bilo zanemarjeno sodelovanje z našimi sosednimi republikami, posebno s hrvaškimi pedagogi. Kljub takim nihanjem pa sodelovanje med pedagoško akademijo na Reki in mariborsko akademijo ni prenehalo, saj imamo mnogo skupnih problemov, podobne naloge in cilje, zlasti pa težnje po visokoškolem izobraževanju učiteljev.

Poleg različnih oblik sodelovanja, kot so srečanja med kolektivi in pogovori o različnih problemih, izmenjave publikacij, skupni nastopi, skupna prizadevanja pri reformi pedagoškega izobraževanja, so za nas posebno zanimiva strokovna posvetovanja, ki so posvečena izobraževanju učiteljev. Čeprav je

na Hrvaškem že precej pedagoških akademij, nekatere izmed teh imajo dolgoletno tradicijo in visoko stopnjo razvoja, se je prav reška akademija odločila za redno in sistematično razmišljanje o izobraževanju učiteljev. Zato pogosto pripravljata strokovna posvetovanja, na katera vabi vse hrvaške in tudi druge akademije. Ker se tudi mariborska pedagoška akademija vsa leta ukvarja s podobnimi problemi, je razumljivo, da se naši učitelji redno udeležujejo teh posvetovanj. Mariborska akademija ves čas svojega obstoja išče nove vsebine, organizacijske oblike in metode dela. To se kaže zlasti v tem, da ustanavlja nove katedre, center, uvaja nove učne predmete, se povezuje z drugimi ustanovami, sodeluje z vedno širšim krogom strokovnjakov in se loteva vedno bolj zahtevnih projektov za preoblikovanje svojega sistema.

SPodbuda za smotrnino načrtno delo

Med različnimi dejavnostmi reške pedagoške akademije naj omenimo tri strokovna posvetovanja, ki smo se jih udeležili tudi mi. Prvo tako posvetovanje so na Reki organizirali ob deseti obletnici akademije leta 1970. Takrat so pri nas in drugod že ugotovili, da terja sodobni čas ne le višješolsko, temveč že visokošolsko izobraževanje učiteljev, zato so o tem povsod živahno razpravljali. To je bil tudi povod za temo tega posvetovanja: PRERAŠČANJE PEDAGOŠKE AKADEMIJE V VISOKO PEDAGOŠKO ŠOLO. Posvetovanja se je udeležilo več sodelavcev hrvaških pedagoških akademij, nekateri pa so prišli tudi iz drugih republik, zlasti iz Slovenije. Z referati so sodelovali tudi trije učitelji mariborske pedagoške akademije. Posvetovanje je zajemalo vprašanja, kako pridobivati kandidate za učiteljski poklic, kako izboljšati položaj učitelja v družbi, kako povezovati pedagoško akademijo z okoljem, s prakso,

tekati, temveč po kleti stopa i. dr. Se ve da, postaviti se vse da, ali vlage iz zida ne odpravi tehnika. Vsi razlogi, ki govore zoper postopje na Sentpeterskem predmestju so ničevi; ako se tako postopje postavi, bo gotovo mesto skrbelo za pripravno prihodništvo. Tam proti kolo-dvoru je prihodnost za ljubljansko mesto, ne na travnikih pod Turnom...

Učiteljski tovariš 1876, str. 31-32

Velika Polana

Šolska hranilnica

V osnovni šoli v Veliki Polani je začela delati šolska hranilnica, pod okriljem Ljubljanske banke in pod mentorstvom tovarišice Hilde Mlinaričeve. Še preden je šolska hranilnica dobila svoje prostore, je več kot 200 varčevalcev polanške osnovne šole privarčevalo kar 35 tisočakov. V novih prostorih šolske hranilnice v Veliki Polani zdaj upravičeno pričakujejo še več mladih varčevalcev.

kakšno naj bi bilo razmerje med pedagoškim in znanstvenim delom na akademijah, kakšen naj bi bil prehod z višje na visoko stopnjo, kako naj bi bilo organizirano samoupravljanje, kako bi izboljšali vsebino in metode izobraževanja učiteljev na prihodnjih visokih pedagoških šolah. Na teh osnovah je pozneje Zdrženje pedagoških akademij Hrvaške izdelalo smernice za reformo akademij in tudi skupne učne načrte. Posvetovanje je dalo mnogo spodbud tudi mariborski akademiji, saj sta se začela vedno bolj živahno razpravljati v kolektivu in vedno bolj plodna publicistična dejavnost. Ob svoji deseti obletnici je mariborska akademija organizirala svoje strokovno posvetovanje o izobraževanju učiteljev; vedno bolj smotrnino in načrtno so se lotevali problemov pri izobraževanju učiteljev in reforme pedagoške šole.

Drugo posvetovanje o izobraževanju učiteljev, ki so ga pripravili na reški akademiji leta 1974, je bilo posvečeno vsebinskim vprašanjem, izognili pa so se splošnim sistemskim razpravam, ki do sedaj niso dale večjih rezultatov, saj okoliščine za to niso bile ugodne. Na drugem posvetovanju so obravnavali temo: STROKOVNI PROFIL UČITELJA OSNOVNE ŠOLE. Tematika tega posvetovanja je bila za nas zelo zanimiva in pomembna, saj smo o tem že razmišljali. Zanimalo nas je, kako se bodo naši sosedje lotili reševanja problemov, ki so močno zapleteni in strokovno zahtevni. Poleg tega smo vedeli, da so se oblikovanja profilov pedagoških delavcev lotili tudi v republiškem merilu, zlasti republiški zavod za zaposlovanje in druge ustanove, pedagoške akademije pa niso bile povabljene k sodelovanju. Močno nas je torej zanimalo, da bi razpravljali o profilih pedagoških delavcev v širših strokovnih krogih, saj smo na pedagoški akademiji v Mariboru že poskušali v posebni študiji orisati učiteljevo poklicno podobo z vidikov tako imenovanega „skupnega“ ali temeljnega izobraževanja. Pri tem smo opravili analizo učiteljeve filozofske-idejne, družboslovno-politične, pedagoške, psihološke, didaktično-metodične, tehnične, jezikovne, zdravstvene ter estetske izobrazbe in kulture.

Temeljni referat o učiteljevem poklicnem profilu je imel dekan pedagoške akademije na Reki mag. Bezić. Kratko je orisal tradicionalni tip učitelja in njegov družbeni položaj, nato je prikazal sodobnega učitelja in njegove naloge, opozoril pa je tudi na nove profile pedagoških delavcev v osnovni šoli, ki jih še ne poznamo, na nove vsebine in oblike izobraževanja učiteljev in drugo. V krajšem referatu svedo ni mogoče podrobneje prikazati dokaj zapletene strukture učiteljeve izobrazbe, še manj pa naloge, ki ga čakajo v prihodnji šoli. Drugi prispevki so bili ožji in so načelnjati posebnih tem. Posebno zanimivo je bil referat o vrednosti in pomenu pedagoške izobrazbe za učitelja, o psihopedagoških vidikih vzgojne funkcije učitelja, v vlogi in pomenu metodološke izobrazbe za teoretično kulturo učitelja, o pomenu jezikovne izobrazbe in kulture in drugo. Na kratko so bili tudi orisani profili učiteljev matematike, fizike in drugih strok. Ti prispevki bi bili lahko le začetek in neka osnova za globlje razprave o profilih učiteljev, uvod v temeljitije strokovne razprave o teh problemih, ki so za nas še posebno pomembni, zato ker razmišljamo tudi o profilih učiteljev z visoko izobrazbo, vendar pa še nimamo jasnih predstav, kakšni naj bi ti bili. Vse to čutimo zlasti sedaj, ko pripravljamo projekt za organizacijsko in vsebinsko preoblikovanje naše akademije.

ZAVZETO IN POGLOBLJENO DELO

Poleg prvega in drugega posvetovanja je bilo za nas zanimivo tudi tretje, ki je zajemalo novo temo, ki postaja vse bolj pomembna pri notranji reformi pouka na pedagoških šolah. Ob petnajsti obletnici pedagoške akademije na Reki, ki je bila še posebno svečano praznovana, so na strokovnem srečanju učiteljev številnih akademij obravnavali temo: TEORIJA IN PRAKSA PRI USPOSABLJANJU UČITELJEV. S tretjo temo se je pedagoška akademija še bolj približala konkretnemu delu na pedagoških šolah, zato je bilo za to posvetovanje veliko zanimanje tudi na pedagoški akademiji v Mariboru. Priglasili so se kar štirje naši učitelji ter pripravili prispevke, vendar pa smo pogrešali odziv metodikov. Najprej so nekateri referenti osvetlili odnos med teorijo in prakso z marksističnega vidika, poskušali so označiti razmerje med pedagoškim spoznanjem in konkretnim vzgojnim delom, orisati pomen metodologije za učiteljevo teoretično in praktično delo, ugotoviti odnos med eksaktnim ter uporabnim in drugo. Šele nato so prišle konkretne teme. Dekan pedagoške akademije mag. Bezić je po uvodnem nagovoru v posebnem referatu orisal pomen metodike pri integraciji teoretičnega in praktičnega znanja, drugi referent je govoril o tem, kako usposabljanje razredne učitelje za interpretacijo književnih besedil, razpravljali so o problemu beriva na nižji stopnji osnovne šole in o tem, kako razvijamo ustvarjalnost in praksi. Poseben referat je bil posvečen učiteljevi teoretični kulturi in praktični usposobljenosti, oblikovanju vzgojitelje na pedagoški akademiji, samoupravljanju študentov in drugim problemom. Prispevki večinoma niso globlje posegali v problematiko, vendar so bili zanimivi in so dali veliko pobude za delo in razmišljanje.

Vse kaže, da je za večjo kakovost učiteljskega izobraževanja potrebno veliko skritega, notranjega, strokovnega in znanstvenega, kulturnega in pedagoškega dela, da razpravljamo in govorjenje ne pomagata veliko. Učiteljem pedagoških šol je treba omogočiti urejeno in zavzeto delo, razbremeniti jih je treba formalnih, administrativnih in drugih opravil, zlasti brezplodnih sestankov. Če hočemo torej izboljšati teoretično in praktično delo akademij, moramo njihovim učiteljem omogočiti delo z manjšimi skupinami študentov, obogatiti je treba učne načrte, iskati nove metode in sredstva, bolj uporabljati izobraževalno tehnologijo, imeti veliko stikov s prakso na terenu, potrebno je raziskovati šolsko delo in tudi lastno prakso na akademiji. Velike besede o reformi in o podobnih rečeh so odveč, potrebno je le zavzeto, konkretno in poglobljeno delo. Pri tem pa so lahko zelo koristne izkušnje naših sosedov, ki se podobno kot mi trudijo, da bi bolj uspešno oblikovali nove učiteljske generacije.

MILAN DIVJAK

Popravek

V prispevku „Problemi financiranja vzgoje in izobraževanja“, objavljenem v prejšnji številki našega lista, popravljamo uvodni stavek, ki se pravilno glasi: Letošnjega 22. januarja je bil sestanek aktivna zveze komunistov, ki delajo v republiškem odboru Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja, in tabelo:

	DM razrednega učitelja		DM predmetnega učitelja	
	Učitelj SR	Predm. uč. VIŠ	Predm. uč. VIŠ	Predm. uč. VIS
zač.	3040	3547	3547	4054
po 5 letih	3648	4256	4256	4864
15 letih	4013	4445	4648	5080
25 letih	4445	4633	5107	5297
35 letih	4662	4728	5337	5405

UPZ „Emil Adamič“: „K sodelovanju vabimo več tenoristov in basistov.“ (Foto: Stane Jesenovec)

UPZ „EMIL ADAMIČ“

Kdo je kriv?

Zadnji dan zimskih rednih vaj učiteljskega pevskega zbora „Emil Adamič“ v Škofji Loki smo se pogovarjali s predsednikom zbora Jakobom Majcnom o trenutnem položaju v zboru slovenskih prosvetnih delavcev ter o programu dela in nastopov za letošnje leto.

— Zakaj ste imeli vaje v Škofji Loki in ne v Celju kot ponavadi?

„V našem zboru prevladujejo pevci s Štajerskega. Da bi privabili k sodelovanju tudi učitelje iz Primorske, Dolenjske, Gorenjske in Ljubljane, smo se odločili za vaje v tem tisočletnem mestu. Prve dni januarja smo poslali 120 osnovnim šolam na omenjenih območjih dopis, v katerem smo vse, ki jih veselijo petje in bi želeli peti v našem zboru, povabili na vaje v Škofjo Loko. Odziv je bil porazen. Mar res ni nikogar na teh šolah, ki bi želel peti v zboru, ki je s svojim kulturnim in političnim poslanstvom prebil že pol stoletja?“

Večjo skrb za šolarje

Vzgoja in izobraževanje sedita v domžalski občini na področju družbenih dejavnosti med prednostne naloge, prav zato se je občinska izobraževalna skupnost marsikaterih nalog že lotila z velikim razumevanjem.

Letos bo izobraževalna skupnost v Domžalah morala najti možnosti, kako se bo okoli 500 predšolskih otrok vključilo v celodnevno šolo in prav toliko v podaljšano bivanje, kar tisoč šolarjem, predvsem tistim, ki so vezani na redne avtobusne prevoze, pa bo treba zagotoviti prehrano in varstvo.

V domžalski občini pripravljajo letos dve obliki male šole. Pокraj vseh šolah bo trajal pouk male šole po 120 ur, kot je bilo to v navadi dosedaj, le v dveh osnovnih šolah, to je na Brdu in v Moravčah, pa bodo malo šole obiskovali vse leto.

V lanskem šolskem letu je bilo v osmih popolnih osnovnih šolah v domžalski občini vpisanih 5.240 učencev in učenk. Med njimi jih je le 574 ali komaj 11 odstotkov vseh šolarjev našlo prostor v podaljšanem bivanju. Kosila pa ni prejemale niti petina vseh šolarjev.

Stavilo učencev v osnovnih šolah v domžalski občini se izredno hitro povečuje. Kljub temu da obiskuje več kot 4000 učencev — vseh šol v občini

„Kje so vzroki za tak odziv? „Po preskusu, ki sem ga naredil, sem ugotovil, da so tega kriva vodstva šol. Ravnatelji niso seznanili z dopisom učiteljev, če pa so jim ga prebrali, so storili to najbrž le formalno, ne da bi bili opozorili na stanovsko pomembnost tega zbora. S tem so storili učiteljem in zboru veliko krivico. Ne bi bili smeli pozabiti, da vodijo „Adamovci“ v Sloveniji 98 zborov s približno 6000 pevci in pevkami.“

Opazimo, da je vključenost učiteljev v naš zbor odvisna tudi od zanimanja pedagoškega svetovalca za glasbeno vzgojo.“ — Vaš program dela in nastopov v letošnjem letu?

„Poslali smo ponudbe za nastope v kranjski, radovljiški, jesenški ter zasavskih občinah. Te so nam odgovorile pozitivno. Odsli bomo na tunejo po avstrijski Koroški ter SR Hrvaški; julija bomo imeli v bližini Šibenika redne letne vaje, od tam pa se bomo napotili po SR Srbiji.“

STANE JESENOVEC

pouk v novih prostorih, je prostorska stiska še vedno velika. —tu.

Maribor

Prva celodnevna šola

Na območju mariborske izobraževalne skupnosti je v vseh osnovnih šolah v letošnjem šolskem letu vpisanih v 54 šolskih enotah približno 21.500 učencev. Le v eni izmed teh enot, to je v podružnici osnovni šoli na Gaju pri Kamnici, se jim je v začetku letošnjega drugega polletja posrečilo uvesti celodnevni pouk.

Šola na Gaju je bila lani za dan borca, ko je bila v tem kraju osrednja občinska proslava, preurejena. Letos ni več popolna osemletka, temveč ima le nižjo stopnjo, učence višjih razredov pa vozi v Kamnico šolski avtobus.

Podružnično šolo na Gaju obiskuje v letošnjem drugem polletju 35 učencev in učenk, ki imajo kombiniran pouk. Tako kot povsod, kjer se odločijo za prehod na celodnevno šolo, so imeli tudi v osnovni šoli na Gaju in njeni centralni šoli v Kamnici najprej denarne težave. Za nakup opreme, učil, ureditev kuhinje in jedilnice so potrebovali kar 200.000 din.

RADIO IN ŠOLA

Upali smo, da boste do izida te številke Prosvetnega delavca že imeli našo programsko knjigo, ki vam je v pomoč pri poslušanju oddaj, pa se je delo v tiskarni še za nekaj dni zavleklo. Zato tudi tokrat objavljamo seznam oddaj:

NIŽJA STOPNJA:

27. februarja: Komu koristi tvoje delo
5. marca:

SREDNJA STOPNJA:

24. in 25. februarja: Značilnosti dokumentarnega filma
2. in 3. marca: Ekate pekate (glasbena)

VIŠJA STOPNJA:

26. februarja: Hladna vojna
4. marca: Iz moje samotne, grenke mladosti

Odrasli tako, kako pa mi?

SOBOTA, 21. 2. ob 14. uri na II. programu

Za oddajo smo pripravili tokrat pogovor z dijaki gimnazije iz Murske Sobotice. Kot iztočnico smo jim predvajali zgodbo z naslovom „Če boš takšen, bom žalostna“. Ta način je dokaj pogost vzgojni prijem v slovenskih družinah, ki lahko naredi več škode kot surovo kaznovanje otroka. Za kaj pravzaprav gre? Starši učijo otroka, da se v procesu socializacije prilagaja zahtevam okolja, v katerem dorašča. Tako mora otrok zapustiti svojo osnovno egocentrično naravo in se odpovedati uresničitvi mnogih želja, ki niso v skladu z željami in pričakovanji okolja. Za dobro socialno učenje, to je za vedenje, ki izpolnjuje pričakovanja staršev, je otrok pohvaljen. Pohvala ga navdaja z zadovoljstvom, ki bi ga sicer doživel, če bi sledil svojim težnjam in impulzom. V nasprotnem primeru, se pravi, če ne izpolni pričakovanja staršev, je kaznovan.

Dokaj pogosta (če ne sploh najpogostejša) socializacijska metoda otroka je represija. Ta

je lahko posredna in neposredna. Pri prvi sledi otrokovi neubogljivosti agresivna kazni, najpogosteje spremljana z grožnjo: „Če ne boš ubogal, boš tepen.“ Pri posredni represiji pa uporabljajo starši bolj zapletene načine kaznovanja. Pri tem največkrat uporabljajo tehnike, s katerimi vzbujajo občutke krivde pri otroku. To izražajo najpogosteje takole: „Če ne boš priden, bo mamica žalostna.“ Neposredna represija izzove pri otroku jezo, upornost in druga agresivna čustva zoper osebo, ki represijo izvaja, posredna represija, ki temelji na zbujanju občutij krivde, pa usmerja otrokove potenciale zoper njega samega.

Posredno represijo z zbujanjem občutkov krivde uporabljajo pri nas posebno matere. Mati nastopa pogosto v vlogi mučenice, ki se žrtvuje za svoje otroke, in pri tem ničesar ne zahteva zase. Taka mati nikdar ne kaznuje, ne prepoveduje ničesar, le otroke opozarja na to, da so jo razžalostili, prizadeli, ker niso upoštevali njenih želja. Do te neagresivne, neogrožujoče in plemenite ter žalostne matere

seveda ni mogoče biti agresiven. Ob taki materi doživlja otrok samega sebe najpogosteje kot nevhvaležnega in nevredega materine ljubezni. Otrok se ima za moralno slabega, izgublja samo-

Če boš takšen, bom žalostna

(DIVJA GLASBA, KAKOR KRİK)

BOJAN: Kaj je žalost?

GLASBA

BOJAN: Žalost je, ker je žalostna...

GLAS: Kdo je žalosten?

BOJAN: Ona,

GLASBA

BOJAN: Ona je žalostna. In njena žalost me je preplavila, in to je sedaj moja žalost. Žalost nad samim seboj.

GLAS: Žalostna je jesen, žalostni so prvi jesenski dnevi.

BOJAN: Ne. Jesen je samo jesen, ko bi se lahko začelo vse znova, kakor šolsko leto in srečanje s sošolci in z dekleti. Njo pa nepretrgoma boli glava.

GLAS: In je žalostna?

GLASBA (DIVJA)

BOJAN: In je žalostna.

GLAS: Dobro. Pomiri se. A kje je on?

BOJAN: V službi in na sejah in se boji njene žalosti.

spoštovanje in razvija občutke manjvrednosti in depresivnosti. Tako ravnajo pogosto matere, ki skušajo v obdobju pubertete obdržati otroka ob sebi in zase, ga omejuje v razvoju samostojnosti, interesih in dejavnostih, ga osamijo, da nima socialnih stikov, in tako otroka priklepajo nase.

Tokrat objavljamo odlomek iz zgodbe, ki smo jo dali dijakom kot iztočnico za pogovor.

GLAS: Ti pa ostajaš?

BOJAN: Ostajam, da bi je ne bolela glava.

GLAS: In vendar jo boli glava in je žalostna.

BOJAN: Žalostna je, ker sem takšen... ker včasih vendarle odidem s sošolci gledat v kino film, ki ni primeren za nas.

GLAS: In ona te čaka.

BOJAN: Čaka me. Ko pridem, leži in jo boli glava. Nič mi ne reče, čeprav ve, kje sem bil. Samo večerjo mi pripravi. Potem mi reče šele jutraj, ko mi pripravi zajtrk.

MAMA (UTRUJENA): Če boš takšen, Bojan, bom žalostna.

GLASBA (DIVJA)

GLAS: Pomiri se, Bojan, premisli...

BOJAN: Kakšna je ta žalost, ki me je vsega preplavila?

GLAS: Pozabi žalost poletja.

BOJAN: Ne morem, v meni je

(Foto: F. Modic)

GLAS: Pozabi žalost poletja.

BOJAN: Ne morem, v meni je in mi ne pripoveduj o zimi, ne pripoveduj mi o silvestrovanju in o novem letu. Takrat sem spoznal: resnično sem takšen. Pustil sem oba in sta bila sama, čeprav je vse pripravila, potico, novoletno jelko, darila.

BOJAN (V DRUGEM OZRACJU): Dobro jutro, mama, prišli smo, vidiš! Vse se je srečno steklo! Kaj ti je? Te spet boli glava?

MAMA: Ne, ne, samo malo sem žalostna.

GLASBA (MIRNEJŠA)

BOJAN: Kaj je žalost? Zakaj je žalostna? Ker sem takšen, sem žalosten...

GLAS: Kakšen si?

MAMA (Z VESELIM, SREČNIM GLASOM): Joj, ko bi ti vedel, kakšen si bil! Saj se ne moreš spominjati. Niti treh let še nisi imel. Prebrala sem ti slikanico o medvedu s hruškami.

Prebrala sem ti jo enkrat, dvakrat, ti pa si gledal slike. Potem si se igral sam. Lital si po slikanici. Sedel si tam v kotu, tam si bil najrajši in si sam zase „bral“, kakor si prej slišal mene. Ne, saj še nisi znal brati, a zapomnil si si vse, skoraj od besede do besede. Nekaj so ti povedale slike, drugo si si zapomnil, kar si povedal po svoje, je bilo še bolj imenitno in si o medvedu in hruškah „prebral“ vse. Z očetom sva te gledala in poslušala in vsi trije smo bili tako srečni.

Teta sploh ni mogla verjeti, ko si v nedeljo še njej prebral o medvedu. Prinesla ti je čokolado. In drugo nedeljo si ji prebral novo slikanico. Saj ne vem več, katera slikanica je to bila — mogoče o repici in o petelinčku. — Spet ti je prinesla čokolado in lepo si ubogal, tako pameten si bil, da nisi pojedel vse čokolade naenkrat. Malo še za jutri, si rekel. Tako pameten si bil...

Kadar je deževalo, te nisem peljala s seboj v mlekarino in k mesarju.

OTROK: Mamica, mamica, čakal sem te!

MAMA: Tako si me pričakal. Tako si se stisnil k meni. Potem sem morala pogledati, kaj si medtem narisal. To so bile čudne čičke čačke — risbe in sem ti dala zanje makovko. Pravzaprav sem ti jo dala zato, ker si me pridno čakal. No, saj sem se vrnila kmalu, pa vseeno. Tako rad si imel makovke...

BOJAN: Potolaži se, mama, makovke imam še danes rad. To je verjetno spomin na nekaj sladkega.

MAMA: a, Bojan, tako pri srčen si bil, tako sladek. Sam si rekel, da te makovka spominja na nekaj sladkega.

BOJAN: Mama, lepo te prosim! Ne bom več jedel makovk! Nobene ne bom več pojedel! Zakaj obujaš vedno te spomine? Kaj iščeš v tem?

MAMA: Ja, Bojan, sin moj. Iščem. Tebe iščem, razumeš? Pa te moram iskati daleč nazaj, da bi lahko verjela, da si to vendarle ti.

BOJAN: Ampak, od tega tvojega iskanja bom še zbežal.

MAMA: Saj, zdaj bi zbežal, zdaj, ko si takšen...

BOJAN: ... ko sem takšen, da si žalostna. Zbežal bom s to žalostjo...

MAMA: Včasih pa si prihajal. Naj te spet najdem, kako si prihajal...

BOJAN: Želim si, da me ne bi več našla. Spet te bo bolela glava.

MAMA: Ko si šel v solo in si prinesel prve čebelice v zvezku...

BOJAN: In potem kmalu opomin, ki sta ga morala oba z očetom podpisati.

MAMA: Takrat si bil prvič kaznovan. Tisto nedeljo nismo šli v živalski vrt. Sedel si v kotu, v tistem svojem ljubem kotu in si cepetal z nogami in krilil z rokami in vpil, da te prvič nisem spoznala.

BOJAN: Ti me nisi spoznala, oče pa mi jih je kar naložil nekaj po zadnji plati. (BOJAN SE ZASMEJI)

GLASBA (RAZIGRANA)...

ARMADA SMO VSI

Na rob informativnega dne o vojaškem šolstvu

Letošnjega 12. februarja so se v Ljubljani zbrali srednješolci iz vseh krajev Slovenije. Med njimi so bili tudi tisti, ki so želeli bolj ali manj natančne informacije o šolanju v vojaških akademijah ter o življenju in delu oficirjev oboroženih sil.

Zbrali so se v domu JLA in se pogovorili s predstavniki vojaških akademij, zvrsti in rodov armade ter skušali dojeti utrip tistega življenja in šolanja, s katerim so naši mladi ljudje, žal, še vedno premalo seznanjeni.

KJE SO BILI UČENCI POKLICNIH ŠOL?

Tudi ob tej priložnosti so se pokazale nekatere slabosti, ki že tradicionalno obremenjujejo naša prizadevanja za usmerjanje srednješolcev v vojaške srednje in visoke šole. Slabosti, ki opozarjajo, da informativni dnevi še vedno niso ustrezno pripravljene. Taki, da bi sposobne kandidate spodbudili k odločitvi za šolanje v vojaških akademijah.

Letos je prišlo na pogovor izredno malo srednješolcev. Informativnega dne so se udeležili v glavnem gimnaziji, učencev poklicnih šol pa je bilo zelo malo. Najbrž ne zato, ker jih vojaški poklic ne bi zanimal, saj jih je na lanskoletni informativ-

ni dan prišlo iz poklicnih šol več kot 200.

Prav med temi srednješolci pa bi lahko pridobili precej več kandidatov kot na gimnazijah. Naloga družbenih dejavnikov je nadomestiti zamujeno in poskrbeti, da se fantje že na poklicnih šolah temeljito seznanijo s tistim, kar bi jim moral sicer dati informativni dan.

Ne bomo razpravljali o vzrokih — zakaj tako, menimo pa, da je možnost šolanja teh učencev na vojaških akademijah še vedno bolj formalna.

VABILO NA IZPIT

Gre namreč za to, da morajo kandidati s poklicnih šol ob vpisu v katero izmed vojaških akademij opraviti izpite, ki niso obvezni za kandidate s srednje tehniško šolo ali gimnazijo. Gre predvsem za gradivo iz matematike, fizike in kemije, ki ga učenec poklicne šole ne obvlada toliko, kot je potrebno za nadaljnji študij na visoki šoli, posebno na tehniških vojaških akademijah.

Resnica je, da je znanje teh kandidatov ozko usmerjeno ter v marsičem precej pomanjkljivo. To se kaže tudi pri visokoškolskem študiju, zato so izpiti nekoličanji opravičeni.

(Foto: S. Krševan)

Zelo malo kandidatov iz poklicnih šol uspešno opravi predpisane izpite, pa tudi v vojaških akademijah imajo precej težav.

Vemo, da so poklicne šole skupaj z republiškim sekretariatom za ljudsko obrambo organizirale za te kandidate dopolnilni pouk, pri katerem jih pripravljajo za izpite. Tudi vojaške akademije organizirajo v prvih mesecih šolanja dopolnilni pouk, da bi učenci poklicnih šol lažje premostili težave in obvladali učno snov.

Toda resnica ostane: ponujena možnost za študij na teh visokih šolah je v bistvu le vabilo na izpit, ne pa tudi resnična zavzetost, da bi se nji-

hove poklicne želje in s tem tudi družbene potrebe uresničile. Vključevanje teh srednješolcev v vojaške šole zahteva bolj poglobljeno analizo položaja učencev poklicnih šol in take rešitve, ki jim bodo pomagale premagati težavno pot do ustreznega znanja.

INFORMIRANJE IN PROPAGANDA

Povedati moramo, da letošnje seznanjanje kandidatov ob informativnem dnevu ni pomenilo napredka. Ni mogoče trditi, da organizator ne bi mogel narediti kaj več, kot je, ostane pa še veliko pripomb, ki zade-

vajo predvsem vojaške akademije, soudeležene v tej akciji.

Kaj so pravzaprav predstavniki vojaških akademij letos lahko ponudili svojim kandidatom? Predvsem besede in še enkrat — besede, ki naj bi jih prepričale in spodbudile za vojaški poklic nasploh, posebno pa za šolanje — prav na njihovi akademiji. Ob tem pa še — kratkometražni film, nekaj plakatov, fotografij in novi prospekt, ki ga je pripravil za letošnje informativno-propagandno akcijo šolski center vojne mornarice v Splitu.

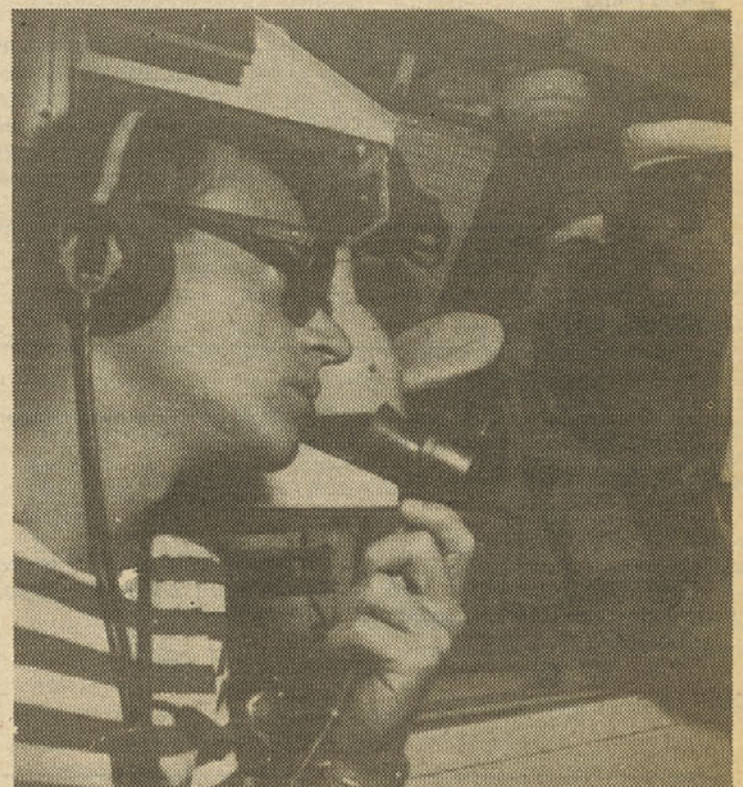
Vojaške akademije so poslale na informativni dan visokokvalificirane strokovnjake. Oficirje, ki že več let delajo v oboroženih silah, in so tudi več let opravljali odgovorne funkcije v raznih vojaških šolah. Predstavnika pomorske in letalske akademije sta bila Slovenca, zato je

njuna beseda našla odziv pri mladih poslušalcih.

Omenimo naj tudi to, da je poslala vojaška akademija kopenske vojske na informativni dan enega izmed svojih gojencev — Boruta Likarja iz Sentjerneja pri Novem mestu. Mladinci so ga poslušali še posebno pozorno. To pove, da bi tudi druge vojaške akademije morale bolj skrbeti za neposredne stike svojih gojencev z vrstniki na šolah.

Pa vseeno. Kot smo že povedali, nismo opazili posebnih, novih prijemov, niti lanskoletne pestrosti — raznih simbolov posameznih akademij, ki so jih dobili kandidati (značke, nalepke, fotografije, prospekti). Prevladovale so besede. Prav tisti verbalizem, proti kateremu se v vojaških šolah tako uspešno bojujejo.

FRANC VRANČIČ

A U SATIRA H MOR

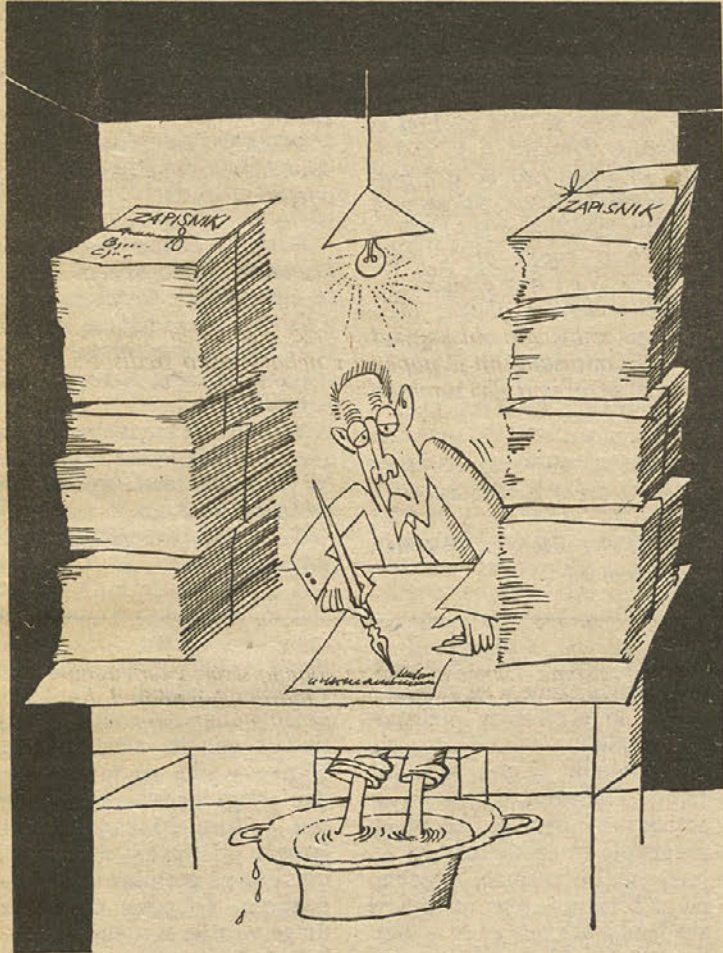
Nande Razboršek

Bob ob steno

Nenadoma sredi papirja

Dan je svoje papirnatq peruti nemoči leno stegoval čez pohlevne hiše in skrivnostne oboke naše vasi, da o vaščanih sploh ne govorim. V zraku so se tipale zoprne, a slovesne okoliščine in mrcvarile oblake, radio je gnal svoj običajni reklamni direndaj. Sredi dopoldneva smo bili že vsi sredi prave živahnosti, saj smo spoznali, da bomo ta dan v velikem stilu praznovali svoj in deželski praznik, tako rekoč vseobsegajoče žeganje, ki pa s prvotnostjo nima nič skupnega. Listki in lističi so frčali sem in tja kot metulji sredi pomladi, ker si že nekaj časa drug drugemu samo še pišemo, ker na ustno besedo nihče v vasi nič ne da.

Sredi vasi je kljub zimi bujno cvetelo mogočno drevo nezaupanja in stegovalo veje v praznino neba. Pod njim so postopali predčasni upokojenci in pismeno razpravljali o naši nizki produktivnosti, o izvozu v Afriko, o našem izkoriščevalskem komunalnem podjetju

ter o drugih blaznih bridkosti. Največji hec pa so imeli z vaškim učenjakom, ki že nekaj mesecev neutrudno piše svojo doktorsko disertacijo z naslovom: Vloga in pomen vaških posebnežev v kulturni, politični in gospodarski zgodovini slovenskega naroda. Vsem je bilo znano, da bo moral priložiti k razpravi tudi živ primerek posebneža, zato smo ga vaščani že nekaj dni in tednov sem videvali, kako z lučjo pri belem dnevu blodi po vasi, trka na vrata in ga išče. Hotel je namreč najti čisto poseben primerek, in sicer človeka ali norca, ki se zaupa ustni besedi, nenapisani besedi, da se prav razumemo.

Druga življenja na vaških poteh ni bilo, ker se je preselilo v notranjosti, le tu in tam je brskala kaka optimistična kokoš in grbla v sneg.

Samoupravljavci smo ždeli po vaških tozdih in ozdih ter se predajali žeganju. Posebno vzvišen pečat so mu dajale različne inšpekcije, kontrole in komisije, ki so kot kobilice pridivjale iz okrožnih, območnih in republiških forumov in začele med nami svoje fino, a grozno razdejanje. Radovedni in dobrodušni gosti so nato ves dopoldan brskali po mnogoštevilnih tozdih, premetavali

gore papirja in ugotavljali, kje škriplje samoupravljanje, kaj ni zapisano, kaj bi moralo biti zapisano, kaj naj se zapiše in druge svečane razsežnosti. Vse pomanjkljivosti so vneto zapisovali v svoje črne rokovnike in se prizanesljivo smehljali.

Naš šolski tozd so napadle tri ali štiri mile in obzirne kobilice. Glodale so statute, pravilnike, načrte, zapisnike, dnevnik, redovalnice in druge splošnosti. Sočasno smo bili srečni, ker so sploh prišli, sicer bi ostal naš praznik inšpekcijsko prazen, naš patron s črnimi rokovčki in obšlesanimi zadnjicami pa presunljivo užaljen.

Geslo naših gostov, ki se je glasilo: Kar je zapisano, ne bo nikoli izbrisano!, se nam je takoj priljubilo. To glavno geslo pa je imelo še nekaj podgesel, in ker so bila silno prisrčna, naj jih, ljubi in potrpežljivi bralec, nekaj navedem. Glasila so se: Verjemi le napisani besedi!, Kdor vsega ne napiše, ne dela!, Nikoli ne zaupaj bazi, ker je nagnjena k lenobi, goljufiji in drugim nemarnostim!, Urejeni papirji, urejeno vse! Pokaži mi dokumentacijo in povem ti, kakšen delavec si!

Ob dvanajstih so bile splošnosti pregledane in na vrsto smo prišli individualni delavci in samoupravljavci. S hlapčevsko vdanostjo smo pred svečenike našega vsesplošnega patrona s črnimi rokovčki in bledimi prsti polagali svoje slabo izpisane papirje. Kolegica iz prvega razreda je pred gosti prva planila v krčevit jok, čeprav ji niso hoteli nič hudega. Le milo so ji očitali, ker je učenec, ki je oktobra pisal zapisnik prvega sestanka razredne skupnosti, izpuščal črke PBZF, ker jih pač še ni poznal. Učiteljica drugega razreda ni imela akcijskega programa razredne skupnosti, čeprav so učenci v tem razredu (pa še kako!) akcijsko sposobni. Blago so jo opozorili, da ne sme kršiti ustave in samoupravljanja učencev, in nadaljevali delo. A na omenjeno kolegico je kljub številnim krepostim, ki jih ima, padel zelen madež pregrehe. Tudi v tretjem razredu se je zataknilo. Učitelj je bil namreč pijan kot mavra in ni vedel, kje se ga glava drži. Obzirno so svetovali ravnateljju, naj ravna z njim v stilu humanih socialističnih odnosov. V četrtem je bil spet pravi križ božji. Tovarišica ni imela dovolj natančno zapisano, kako je potekala dodatna pomoč. Vsi smo jo blazno obsojali, ona pa ni našla nič bolj primerne, zato je omedlela v stilu velike francoske igralko. Ko se je zbrhotala, je milo zajokala. Vsi smo se ji pridružili in v ihtenju in trpljenju blazno uživali.

Peta tovarišica seveda tudi ni ušla očitku malopridnosti. Manjkal ji je zapisnik z ocenjevalne konference. V tem grozodejstvu sicer ni bila osamljena, a rečeno ji je bilo, da je ena tistih, ki v šoli samo po silni razmer vedrijo, čeprav je v šoli že dvaintrideset let. Šesta, ki si je že v tem šolskem letu v razredu spletla težak zimski plašč, jo je odlično odnesla. Pred kratkim je namreč končala strojepisni tečaj in je imela genialen smisel za administracijo. Bila je pohvaljena in vsi smo se ji pismeno klanjali. V sedmem razredu vodim samoupravljanje jaz osebnost in moji zapiski so bili katastrofalni. Gostje so rekli, da že od zadnje kuge sem niso videli takega nereda. Ure niso bile prav oštevilčene, zapisniki nepodpisani, zamude nekomentirane, zvezka o dopolnilnem delu nikjer! Pomanjkljivosti toliko, kot ima berač uši. Kolegi se niso pretirano zgražali, ker so vedeli, da sem sicer poduhovljena popolnost s slabimi manirami. V osmem razredu je bilo skoraj vse nobel in fajn, zataknilo pa se je pri humanih akcijah. V akcijskem programu razredne skupnosti je bilo namreč zapisano, da bodo učenci med letom zbirali steklenice, papir in stare cunje, da si bodo na koncu leta lahko kupili žvečilni gumi. Na široko smo začeli razpravljati, kaj je humana akcija. Končna ugotovitev je bila silovita in nasprotna razredničarki, leta pa se je sesedla kot prazna vreča in onemela kot jesenski list.

Ob dveh je bil prvi del praznovanja in blagovanja našega obšlesanega patrona sklenjen. Komisije, inšpekcije in kontrole so privršale iz vseh vaških tozdov in se odpeljale s polnimi rokovniki tehničnih pripomb, mi pa smo se razgubili po lokalih in nadaljevali praznovanje. Govorili nismo, pač pa so listki frčali od mize do mize, ker smo verjeli le napisanim besedam, se razume.

Vaški učenjak je prižgal svetilko in se spet podal na pot iskanja. Revez je preveč živel med papirji, zato ni vedel, da so zadnjega, ki je še zaupal v ustne besede, pred tremi dnevi odpeljali v bolnišnico, ker se je polomil, ko je skočil s kozolca. Njegove osemdesetletne kosti niso prenesle vragolij, ki so jih počeli otročaji. A kaj, ko so mu zatrjevali, da se mu ne bo nič zgodilo, on pa jim je verjel na besedo.

Baby filter 1977

Capljava z mojim petletnim drobižem v vrtec. Betonske stolpnice imajo še temo v očeh. Na levi Ljubljanska banka, na desni Slovenijaavto, naravnost Drvoexport, za hrbot prodajalne z avtomobilskimi deli, nad glavo reklama AVTO-MOTONEON - ROTO-BOOM. „Ali, ali bova danes naredila snežnega moža?“ Rad imam topljive pojme, poljubne spomenike velikanov, ki jih sonce stopi med korenine trav. „Bova!“ Sklonem se po kepo snega: nekaj sajastega mi ostane v rokah. „Moja sreča, beli konj, bela Ljubljana, duha, kulture vonj“ smo segali včasih po belih gumbih. BEL KOT SNEG je viteška prispevka z Antarktike, kjer še ni bilo na obisku podmornice POLARIS, ki v miroljubne namene razbija led okrog Kamčatke.

„No, bova pa naredila iz snega - dimnikarja!“ ji rečem. Z eno ročico stiska dva BAZOOKA JOA v žepu, z drugo pa si z jugoslovansko znamenitostjo - šalom iz prave ovčje volne, maši usta. Nad mestom visi siva koprena dima, megle in visokooktanskih bencinskih hlapov. V misel se mi prikraide babica:

„Ja, kako bom pa šla v nebesa, če bom pa imela dušo vso sajasto od tega floga, smoda, smoga, eeh, packarije pač!“ Rad bi jo potolažil z napredkom znanosti, pa je na elektriko v svoji vasi čakala petnajst let.

Pred nama so SNACK BARI, BUFFEji, BIFEji, BUFFEti, tisoče bencinskih gusarjev mežika in treska v veselje Dinosa in tisočih predstavnikov AUDI, VW, SAAB, MERCEDES z elegantnimi ohišji, v katerih se vozijo potrošniške kravice.

Obide me kot komercialno razodetje: nikjer ni prodajalne z maskami, saj nismo v Tokiu, Londonu ali New Yorku, mi se moramo zažveke lotiti šentflorjansko! Zakaj bi pošiljali čete managerjev, posrednikov, prekupčevalcev po pločevinasto lepoto v svet, ko pa lahko ustvarimo sen iz 101, ne iz 1001 NOČI. Genialna iskra me prešine: BABY FILTER.

V APOTEKI - LEKARNI kupim deset italijanskih dudk CHICCO, za prvi poskus. Planem v službeni laboratorij in spotoma s čokolado nazicam tri malčke za poskusne osebe. V dudke vdelam ogljikove visokosrkajoče vložke, ki dobijo pri določeni koncentraciji smoga rožnato-črn nadih in jih lahko menjša kot bonbon v ustih. V lizalke, ki jih prodajajo, vdelam prav take vložke. Za nosove izdelam posebne NOSITISE, ki jih lahko nosi vsak, kdor ne kaha.

Tako! Drvim na upravo GAA-Genijoljubne AVTORSKE Agencije in po poti napišem na list papirja razlago in tehnično izvedbo svojega izuma: otroci do 6. leta - dudkaste vložke, otroci do 101. leta - nosne vložke. Za vojake in dijake popust! Kdor hoče iako posnemati Kojaka, ki žveči nekake kroglice na palčkah in rešuje vesoljni svet pred kriminalci, bo imel filmski stil.

Zdaj čakam na privatnega izdelovalca plastike, ki bi preusmeril svojo proizvodnjo v filtre in ustanovil humani TOZD z naslovom „TU SEM, VAŠ SEM, BABY FILTER 1977“. Da je otrok naše največje bogastvo, vprašajte prodajalce žvečilne gume, lučk, opice Vali. Naj se loteva sadov civilizacije - s filtrom v dudki.

IVAN CIMERMAN

PORTRETI

Omejen

Aforizmi

Cezar 1975: delegat samoupravnih interesnih skupnosti - prišel, videl, molčal!

Hobbes 1975: Slovenec Slovincu kača!

Sizif 1975: delavec z zagotavljenim minimalnim osebnim dohodkom.

Rimsko ljudstvo 2200 let po Hanibalovem obleganju Rima: Inflacija ante portas!

Misli

Hijene zavijajo, ko je plen že na tleh.

Misel je kot gozdni požar, ki ga širi silovit veter.

Zver požira, človek ožira.

Misel je kot zvezdni utrinek; utrne se in ni je več!

Misel je past, v katero se ujamejo nevednost, omejenost in zloba.

Človeški možgani so živi ognjenik, ki neprestano bruha tisoče svetlih in žarečih isker; vsaka od teh lahko vžge tisoče novih.

Misel je kot mogočna reka, ki je prestopila bregove.

B. BEBEL

Kultura

Gledališče

Zmaji v naši krvi

Premiera dramatisirane pravljice ZMAJ ruskega pisca Jevgenija Svarca

„Po deželi KLEČIVSI“ je razsajal strašen zmaj. Žrtvovali so mu neshete lepe mladenke, toda bil je nenasiten. Ljudstvo je živelo v strahu in slepi pokorščini... Tak bi bil lahko začetek te odrske pravljice s satirično ostjo. ZMAJ simbolizira oblast tako, da postane eritrocit v krvi podanikov. Brez eritrocitov pa preprosto ljudstvo ne more vegetirati.

Mladinsko gledališče v Pionirskem domu v Ljubljani je z mladostnim žarom letošnjega 3. februarja uprizorilo to farsno človeških strasti. Ruski pisatelj in dramatik J. Svarc nam je v treh dejanjih razvozal svoje kopjasto izročilo: V prvem dejanju me trpno vztrajanje množice spomni na star arabski pregovor: „Največje suženjstvo otrok Egipta je bilo v tem, da so se na suženjstvo navadili.“ Mina Jerajeva, kljubujoči lik, ki ga na koncu oblast zlomi, izjavi: „Dokler je tukaj (zmaj), nam nič ne more noben drug zmaj!“ Spoznamo, da se že 200 let nihče ne bori proti zmaju. Tako so se nanj navadili, da prihaja mednje „v civilu“, kot človek, in boža svojo prihodnjo žrtev. Ko dvori, ima samo eno glavo in dve nogi, sicer pa (ko strahuje) tri glave in štiri noge.

Lačnelot je parafraza viteštva in rešitelja, ter nastopi kot videc, nosilec, vizionar, buditelj, ruski Kralj Matjaž. Silvo Božič nas z mladeniško eruptivnostjo, ki ponekod zahaja v patos in deluje nepričljivo, le potegne za seboj. Razbije mir, ko poseže v ustaljeno zmajevanje. Župan svetuje izzivalcu, naj izgine iz mesta. Uničujoči nosilec temnih sil, ki se opotekajo na človeški lestevici vrednot (samopašnost, egoizem, sla po uničenju in totalnem polšačanju ljudi in sveta), župan, skrlije te lastnosti z begom v norčevski prisilni jopič, medtem ko šli na prestol. Zdaj je še zmajev čas!

Vilinski intermezzo — ljubezen kot odrešiteljico ponuja Elza (Polona Vetrhova), ki je svetel pramen s kometno igrivostjo in otroško pristnostjo in povezuje z VEČNIM ČUSTVOM mrežo dogajanja v celoto. Medtem ko župan menja tri prisilne jopiče, mu na hribčku grdunskih lastnosti ostane tudi žepa po tej čipkasti, milino poosebljajoči stvarčici, ki skoraj konča v njegovem objemu. Laži — nori župan zablesti, ko je zmaj pokončan.

Brez dvoma je bil Brane Ivanc najizrazitejši lik (tudi generacijsko zrelejši, ko z lucidno, kameleonsko spremenljivostjo kleše trden, močan, sugestivno podan lik župana — karierista. Ob boku mu raste senca — sin, prepričljiv, čeprav večasih preveč izstopajoč v dikciji in ihti: Jože Mraz. Oba sta nosilca moči, kjer žrtve ne štejejo, hkrati pa brezhrbteničarja; ZLO.

Antipod — Lancelot, nosilec osvete, „narodobuditelj“ skoraj umre pred izpolnitvijo ljubezni, ko pokonča zmaja. Župan s sinom triumfira, se polšača dežele in prevzema zmajevo vlogo.

Lancelot preokrene tragično nit pravljice, si v Crnih gorah zalže rane, ljudstvo mu da meč, sam pa si vzame princesko, ki je metuljčasto čista. Ljubezen naj s svojo totalizirajočo, vseobsegajočo zadostnostjo preplavi gledalca — in zmaga.

Toda ko zapuščas dvorano, te uničujoča polšačevalska sla, radost manipuliranja trotov s čebelami ne izpusti, zlasti še, ker greš domov čez Zmajski most, kjer so ustoličeni ŠTIRJE zmaji.

IVAN CIMERMAN

Film

Somrak bogov

Film Somrak bogov nam zastavlja predvsem vprašanja o človeški naravi, in sicer o moči in o svobodi, ki je v človeku, da to moč oblikuje. V resnici smo lahko samo poraženci ali zmagovalci svoje narave.

Ni naključje, da nam režiser Visconti prikaže aristokratsko družino železarskih industrialcev. Prav zaradi železarstva sta se naglo razvila industrija in sodobni svet, človek pa si je pridobil dotlej neznan in „železno“ moč svobode. Bogovi mu niso pomenili več moči in so se umaknili iz njegove zavesti. Obe svetovni vojni sta jasni sliki človeške nezadostnosti in zlorabe te svobode. Film nam s psihološko ostrino predstavi pot vseh vrst nagonov, egoizmov in neuravnovešenih teženj, pa tudi plemenitosti (v liku Herberta). Nazivem je prikazan predvsem kot nezadržno razraščanje najnižjih potreb ljudi in prezira do vsega človeško vrednega, kjer zmaguje edinole moč brez vesti, ki ugonablja tudi te, ki se ji predajo.

Dokler so v človeštvo težnje, kakršne vidimo v filmu, bodo nacizem in obe svetovni vojni rana ne glede na to, ali smo jih doživeli ali ne. To je izziv, da svobodo svojih moči merimo s praviimi človeškimi vrednotami, teh pa nam ne bodo izročili bogovi, temveč jih moramo odkriti s svojo voljo. Vse to doživljamo danes prav tako silovito kot še pred nedavnimi v svetovni katastrofi. Kajti človeštvo razkrajajo isti pojavi, ki uničujejo družino von Eschenbeck v filmu Somrak bogov: v gospodarstvu podjetja se bohota sebično zbiranje in kopičenje materialnega bogastva — nemesto pravičnega razdeljevanja in dajanja; v vzgoji prevladuje ozkosrčna poslušnost sistemu — namesto ustvarjalne samoniklosti; v vsakdanjem življenju vladajo moč, nasilje, nizki nagoni in nagibi brez spoštovanja vrednot človeške narave — namesto razumnega in humanega obvladovanja moči. Ali so to v resnici samo problemi nacizma? To so problemi ljudi v človeški skupnosti, ki mora pogledati vase, da bi razumela stvarnost svojih kriz. Zato je ta film ogledalo človeškega. Znova nas postavlja v tako rekoč že tradicionalno krizo svobodne človeške vesti in upanju, da nam bo kriza razširila vizijo življenja, ne pa jo utesnila. Tako tudi ne bomo gledali nekaj, kar zadeva zgodovino ali izključno „nemstvo“, saj je prava Nemčija dežela pesnikov, glasbenikov in filozofov, madež nacizma pa je krivda človeštva in njegove nemoči obvladati slabosti človekove narave.

SAMO SIMČIČ

Ob uprizoritvi Dveh bregov Stalnega slovenskega gledališča

Gostovanje Stalnega slovenskega gledališča iz Trsta v ljubljanski Drami je potrdilo dobrodošlo izmenjavo gledaliških izkušenj. Tokrat je ponudilo ljubljanskemu občinstvu „Dva bregova“ Antona Leskovca kot osvežitev domačega sporeda. V ekspresionizmu zasidrani Anton Leskovec je sicer doživel leta 1927 premiero „Dveh bregov“, vendar je ostalo to dramsko delo malce pozabljeno. Režiser Jože Babič pa je s svežino klasično-svobodno realistične, le rahlo brechtovsko zastavljene režije oživil Leskovčev besedilo, se hote izognil možnostim, ki jih je ponudil ekspresionistični teater, želeč vsebinsko in interpretativno približati dramo sodobnemu času. Treba je povedati, da je Jože Babič storil prav — in z umetniškim posluhom — ko se je odmaknil od ekspresivno-simbolične osnove Leskovčevega besedila. Tega je podredil — z rahlimi dodatki in poudarki — svoji režijski izpeljavi, ne da bi globalno kakorkoli prizadel besedilo. Prav režiserjeva zamisel o aktualizaciji socialno-družbene vsebine te drame dobi v celotni igralski izpeljavi organski pomen in odrsko mikavnost.

Drama temelji na na videz poenostavljeni polarizaciji dveh bregov: na eni strani so berači, na drugi pa svet „urejenega“ meščanskega sveta oblasti. Med njimi je reka. Prek mostu stopajo z enega brega na drugi, vendar se vsak vrača na svoj breg, zakaj med bregovima je nepremostljiv prepad. Ta simbolični element pa znotraj dogajanja le ni premočrten; po eni strani želi prestopiti na drugi breg mlada, življenja željna Rona, po drugi strani pa Kristof Bogataj, ki je odrasčal med berači, a spada na drugi breg. Bogataj ne more ostati nedovzet in vseh osebnih protislovjih, berače želi povesti na odrešitveno pot v drugačen svet in življenje. Rona sledi svoji mladostni zagnanosti in tudi sebični omejenosti, Kristof Bogataj pa skuša ob vseh slabostih vendarle preseči lastno ugodje in pomiriti protislovja. Obema svetom vladata Macafur in župan. Prvi je zgradil svet za svoje berače in drugačnejšo moralno nasproti urbani „zakonitosti“ in županovi oblasti. Macafur je navidezno premočrten v nenehni polarizaciji med obema bregovima. Ob koncu se izkaže, da je Kristofa Bogataja vendarle vzredil za drugačen svet, za drugi breg. Županovi posegi so odeti v videz zakonitosti, pod močjo pa se skrivata trdo nasilje, nemoralna in brezobzirnost. Drugi breg sme živeti, dokler je od tega nekaj koristi in tudi zato, ker pač ne gre drugače. Tu je še „nedorasli“ Flore Briga, ki pravzaprav ne spada ne v eni ne v drugi svet, a je zakoreninjen na bregu beračev, čeprav se od njih razlikuje v idealnem hrepenenju in v bistvu klone pred zastiranjem resnice o neizprosnost stvarnem svetu.

V Babičevi režiji zadobijo kontrasti vsebine in ideje tudi sveže komične prebliske, lahkotnost, dinamiko dogajanja, čeprav mu literarna predloga ne more vselej najbolje rabiti.

Režiser je na koncu dodal svojo zamisel o nepomirljivosti obeh bregov ter uprizoril vsesplošno streljanje. S tem je želel poudariti nekaj, kar ne izvira iz neposredne odrske situacije, marveč je posteriorno in vizionarno, učinkuje pa kot nalepka s priokusom novodobnega deus ex machina.

Anton Petje je podal lik beraškega vladarja Macafurja že kar intelektualno, kar ni v prid Macafurjevi osebnosti — v njem je premalo beraškega, vendar pa je bila njegova igra ustrezna — z vsemi potrebnimi čustvenimi in značajskimi pregibi. Rona — Bogdana Bratuževa — je imela težavno vlogo večplastne osebnosti, podala pa jo je predvsem s temperamentnim naglašanjem. Župan — Alojz Milčič — je zaigral svojo vlogo odmerjeno, premočrtno, izcezlirano v sozvočju z drugimi. Vloga Flora Brige v interpretaciji Livija Bogataja je zahtevna zaradi upadljivega kontrasta drugačnega sveta, ki ga obdaja, vnesel je lirizem, Ena najlepših igralskih kreacij pa gre Mirandi Caharija, ki se je izkazala ne le s pevsko doživetim podajanjem songov, pač pa tudi s premišljeno, usklajeno igro. Igralci so stranske vloge zaigrali s posluhom za sorazmerje do drugih vlog in vsebinskega poudarka, hkrati pa vsak zase skladno z značajsko vlogo. Odujvalna vloga songov je tudi vsebinsko premišljena in poetično usklajena. Spesnil jih je Miroslav Košuta, za glasbo pa je poskrbel Aleksander Vodopivec, ki se je tu in tam naslonil na italijansko filmsko glasbo. Glasba je neprisiljena, melodično jasna in dopolnjuje ozračje. Scena Demetrija Ceja je stilizirana v učinkovit prostor, enote so funkcionalno razporejene. Kostumi Marije Vidau so uglašeni z modo tridesetih let.

Vztrajno ploskanje občinstva je pomenilo iskreno priznanje tržaškim umetnikom za njihovo ustvarjalno delo.

A. S.

Ustvarjalnost učitelja in zdravnika

V domu kulture v Šoštanjju sta se tokrat predstavila s slikarskimi deli Arpad Šalamon, predmetni učitelj iz Velenja, in dr. Markovič, zdravnik iz Topolšice. Oba likovna amaterja, ki ju je občinstvo sprejelo s simpatijami, sta skupaj razstavila 24 slik.

Šalamon, ki poučuje tehnični pouk na osnovni šoli Gustav Šilih v Velenju, je v svojem slikarskem ustvarjanju zelo eksakten, saj je vseh 16 oljnatih podob vsestransko skrbno preštudiral. Slike so kompozicijsko dobro zasnovane, barvna paleta pa je sila pestra, tu in tam morda preveč slikovita, pač zaradi intenzivno rumenoredečih poudarkov. To je še zlasti očitno zato, ker so barvne ploskve strogo začrtane z močno poudarjeno črno barvo; to pa meji že na dekorativnost. Slikar je z domiselnimi simboli nakazal svoj čustveni odnos do rodne Vojvodine, ki mu je z neskončno ravno vdihnula pečat od jutra do večera žgocéga sonca. Zanimiva je abstraktna kompozicija toplih barvnih ploskev, ki močno spominja na tapiserijo vojvodinske folklorne. Dobro preštudirana je tudi slika z letnico 1943, ki z vojaškimi simboli nakazuje narodnoosvobodilni boj in rojstvo nove Jugoslavije. Skratka, Šalamon je slikar, ki ima za sabo že vrsto razstav, pa tudi priznanj ter dolgoletno slikarsko tradicijo. Zato tudi dobro ve, kaj želi izpovedati v svojem ustvarjalnem snovanju.

Popolnoma drugačna od Šalamonovih, so dela dr. Markoviča iz bolnišnice Topolšica pri Šoštanjju. Razstavil je tri abstraktne kompozicije prečiščenih barv na črni podlagi, ki vizualno izredno simpatično učinkujejo na gledalca. Povsem drugačen pa je v oljnatih podobah večjega formata, ki so zelo različne tako po tematiki kot v izvedbi. Kot sam pravi, intenzivno slika šele dobri dve leti, kar se zrcali tudi na razstavljenih platnih. Njegov motivni svet so obmorske vedute, slikovita arhitektura in pristanišča. Tudi Markovičeve slike so kompozicijsko dokaj dobro zasnovane, škoda je le, da skuša kopirati tehniko impresionizma, kar zahteva dobro poznavanje mešanja barv. Slike niso likovno dovolj kakovostne zaradi umazanih sivo rjavih tonov, ki krnijo sicer tople obmorske barve, kar pa Markovič očitno ni dovolj preštudiral.

Razstava je bila lepo sprejeta. Obema slikarjema je treba izreči pohvalo, da sta kljub izredni zaposlenosti na delovnih mestih našla tudi čas za izražanje svojih slikarskih hotenj na platnih, ki sta jih postavila na ogled šoštanjškemu občinstvu.

V. KOJC

AKTUALNO DO DANAŠNJI UMETNOSTI

Iz betona v beton

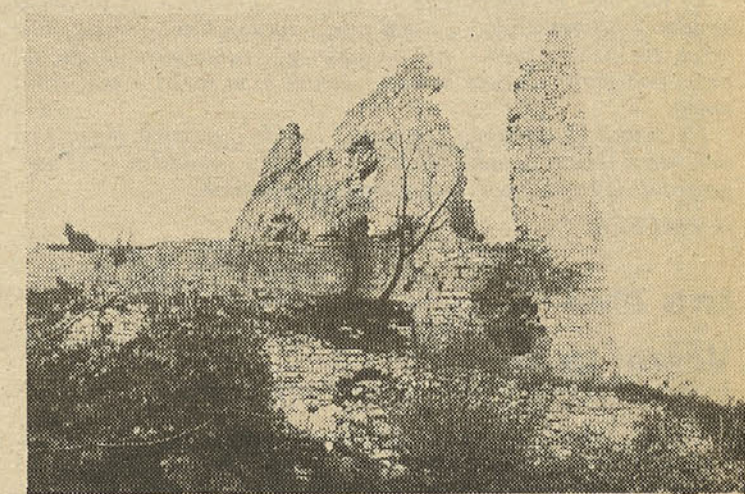
Pomembnih misli človeštvo ne vzame vedno zares, ne pozabi pa jih nikdar. Idejam velikega francoskega prosvetljenca Jéana Jacquesa Rousseauja „nazaj k naravi“ so velikokrat oporekali, kljub temu pa so se ljudje v stiski vedno znova zatekali k njim. Veliki francoski pisatelj in filozof je bil za svoja spisa o civilizaciji nagrajen, čeprav je v njihju obsodil civilizacijo. Francoska akademija v Dijonu je že takrat spoznala pomembnost njegovih idej. Danes bi morali z njimi seznaniti že najmlajše.

S parodijami na neumni svet, ki pričakuje od civilizacijskih novot same ugodnosti, je zaslovel tudi francoski scenarist, filmski režiser in igravec Jacques Tati. Spomnimo se samo njegovih filmov: Dan praznovanja, Počitnice gospoda Hulota, Moj stric, Playtime in Trafic in priprave na najnovejši film Confusion.

Vsak delček njegovega filma, vsak njegov stavek izžareva posebno zavzetost za človeka, za njegovo srečo, ki je ni brez normalnega okolja. Čeprav stanuje Jaques Tati v pariškem predmestju, ostro doživlja protislovja najožjega središča. Tako kot skuša pokazati, da so njegovi problemi del skupnih problemov, skuša tuje težave tudi doumeti; zato jih prevaja v jezik humorja, ostre kritike, poroga, hudomušnosti in obsojanja.

Ko so novinarji obiskali Tatija pred snemanjem njegovega novega filma Confusion, jih je popeljal v nebotičniško središče in jim razkazal panoramo današnjih urbanističnih nesmislov. V sproščeni pogovoru jim je duhovito pripovedoval, kaj ga je napotilo, da se je lotil takšne zvrsti filma. To sega že v vojna leta:

Leta 1940 je bil pri vojakih. Njegov kapetan ga je opozoril, da morajo se tu in tam postaviti strojnično gnezdo, češ: nikdar se ne ve! Sam pravi, da ni prav razumel tega ukaza. Posebno pa se je začudil, ko so drugi dan vsi pobegnili. Ostal je sam, ugledal kolo, sedel nanj in se odpeljal. Vrtil je pedala, daleč pa ni prišel, saj kolo ni imelo verige. Obtičal je. S tem je menda hotel povedati, da ljudje nekaj delajo, mislijo pa drugo, v dani situaciji ukrenejo tretje in razvoj zastane. Danes ni časa za nobeno stvar, v tem dehumaniziranem svetu ljudstva ne vidimo več. Edino naravno in dobro zdravilo je smeh. Banke kopičijo milijarde valut, toda iz denarja ne dobis smeha. Ali veste, kaj pomeni pomanjkanje fantazije? Tako nadaljuje Jacques Tati svoje modrovanje.

Popraviti me ni mogoče, so pa še drugi, manj poškodovani objekti. Pobrskajte po vašem okolju. Tako zlahka je beseda preteklosti, tudi vas čaka betonska džungla.

Vsak človek nosi v sebi nekaj tatijevščine, nekaj ali celo veliko ljubezni do narave, želje po strpnejših odnosih, kot so tisti, ki se porajajo v nezadržnem stopnjevanju naglice, in trušču civilizacije. Z vsakim spomenikom preteklosti, sliko, kipom, celo z zaščitenim razvalinom lahko ohranimo tako očitno razliko med središčem in okoljem, ki se izgublja. S tem se vračamo tja, od koder smo prišli: iz betona v beton. Tujci in domačini, turisti in nedeljski izletniki se vračajo v kraje mladosti. Nihče ne želi obujati spominov v še večjem boju civilizacije. Ure oddiha hoče preživeti na koščku zemlje, ki je ohranila svojo naravno in kulturno dediščino tam, kjer še vedno žive dobrine človekove humanosti in njegove kulturne etike. Pobrskajmo po našem okolju in napravimo sezname vsega, kar je še mogoče popraviti, rešiti pozabe in pogina. Skušajmo biti mentorji skrbi za ohranjanje spomenikov preteklosti. Če so nam ti blizu zato, ker smo ob njih dorasčali, jih bodo vzbujali tudi zanamci. Deležni bodo ne le v pesmic in sestavkov naših velikih genialnih pesnikov in pisateljev, ampak bodo doživljali tudi tisto nujno okolje, ki je v mnogočem prispevalo k odnosu umetnika do sveta in družbe.

Kulturni spomeniki in predvsem najnujnejše zavarovalno okolje so prav ob vzponu civilizacije dober kazipot v našo polpreteklost, pobuda naših nekdanjih, preteklih in sedanjih izkušenj in storitev. Ni treba razmetavati denarja, toda pomagati je treba tistim objektom in okolju, ki ne smejo v pozabo zaradi svoje lepote, pomena lege pa tudi zaradi krajevne zgodovine.

Ne pozabimo: spomenike je treba ohranjati tudi zato, ker smo dolžni spoštovati človekovo minulo delo.

IGOR PLEŠKO

Jubilej prizadevnega pedagoga

Pred kratkim je s svojimi znanji, prijatelji in sodelavci praznoval 70-letni življenjski jubilej slovenski pedagog, vzgojitelj in pisec STANE MIHELIC.

Rodil se je v železničarski družini v Virmasah pri Skofji Loki, mladostni spomini pa ga vežejo predvsem na Ribnico, kjer je doraščal. Želja po znanju ga je vodila v gimnazijo v Kočevje in v Ljubljano. Ljubezen do materinega jezika ga je privedla na mlado slovensko univerzo, kjer je študiral slavistiko ter se poglobljal v literarno ustvarjalnost.

Po prihodu na univerzo se je priključil levičarskemu klubu Neodvisnih akademikov. Kot levo usmerjeni študent je sodeloval v več političnih akcijah in strikijh, ki jih je organiziral KPI. Prvo delovno mesto je dobil kot suplent na III. državni gimnaziji v Ljubljani, od koder so ga leta 1940 premestili v Maribor.

Po vdoru okupatorja je kot rezervni poročnik zbral nekaj maturantov in odšel z njimi do Zagreba, kjer so se po nalogu KPI zbirali prostovoljci. Po zlomu Jugoslavije se je vrnil v Ljubljano; že v začetku leta 1942 se je vključil v OF in postal ulični sekretar. Na svojem domu je skrival številne ilegalce in prav v prostorih njegovega stanovanja je bila pozimi leta 1942/43 širša konferenca OF, ki jo je vodil Boris Kidrič. To delo ga je kompromitiralo, zato je z dovoljenjem OF leta 1943 odšel v partizane. Srečamo ga kot borca Cankarjeve brigade, šefa propagandnega odseka XV.

divizije, pomočnika šefa propagandnega oddelka VII. korpusa in člana propagandnega odseka glavnega štaba NOV in POJ. Marca leta 1945 je odšel s skupino, ki jo je vodil B. Kraigher, na Primorsko in pozneje v Trst, od tam pa v Ljubljano, kjer je prevzel sekretarsko delo pri na novo ustanovljenem iniciativnem združenem odboru za Slovenijo. Potem je bil načelnik načrtnega oddelka na tedanjem ministrstvu za prosveto.

Želja po vzgoji mladega rodu ga je kmalu privedla nazaj med prosvetne delavce. Le nekaj časa je poučeval na učiteljski v Ljubljani, pozneje je bil imenovan za inšpektorja za slovenski jezik na ministrstvu za prosveto, nato za načelnika šolskega oddelka na svetu za prosveto in kulturo SRS ter samostojnega svetnika strokovne skupine za vzgojo in izobraževalno delo pri sekretariatu za šolstvo SRS. Že leta 1960 je postal višji svetnik I. vrste in leto zatem samostojni svetnik za učbenike in učila pri republikanskem sekretariatu za šolstvo SRS. Med tem časom je dve leti tudi honorarno predaval metodiko slovenskega jezika in literature na filozofski fakulteti v Ljubljani, eno leto pa je vzgajal mladi rod na pedagoški akademiji.

Ime Staneta Miheliča je povezano s slovenskimi šolami na tržaškem ozemlju, saj je bil leta 1964 imenovan za pedagoškega svetovalca za šole s slovenskim učnim jezikom na tržaškem ozemlju pod italijansko upravo.

Prav te naloge se je lotil z veliko odgovornostjo. Organiziral je številne seminarje za tržaške profesorje in učitelje, imel je predavanja na vzgojiteljskih večerih in na učiteljskih aktivih. Napisal je več učbenikov za tržaške nižje srednje šole.

Posebej je treba omeniti njegovo ustvarjalno delo. Poznamo ga kot avtorja in soavtorja številnih beril, kot recenzenta učbenikov, priročnikov in drugih knjig, uspešno je sodeloval tudi pri izdelavi številnih predmetnikov in učnih načrtov.

Uspešna je tudi njegova družbenopolitična dejavnost, saj je sodeloval v več kot 40 odborih, komisijah ter v različnih drugih dejavnostih.

Kot vnet ljubitelj narave je postal tudi skrben in dober čebelar. Več kot 40 let je čebelaril in vzgojil veliko mladih čebelarjev. Napisal je precej člankov in razprav, zlasti iz zgodovine slovenskega čebelarstva.

Za svoje plodno in uspešno delo je dobil leta 1974 najvišje priznanje slovenskih prosvetnih delavcev Žagarjevo nagrado, prejel pa je tudi veliko odlikovanj in drugih priznanj za delo na kulturno-prosvetnem področju.

Vsi, ki ga poznamo, mu k jubileju iskreno čestitamo ter želimo, da bi s svojim strokovnim znanjem in izkušnjami še naprej bogatil mlade rodove.

DRAGO NOVAK

2 NOVA PRIROČNIKA

VELIKA PRIDOBITEV ZA PEDAGOGE V VVZ IN OSNOVNIH ŠOLAH:

Mira Voglar: UGANKE

Niko Grafenauer: SONČNICA NA RAMI

Maloštevilnim dosežanim, predvsem literarno obarvanim ugankarskim zbirkam se je naposled pridružila sistematično in strokovno zasnovana knjižica, ki predstavlja uganke na različne načine, pa tudi mlade iskalce rešitev spodbuja na več ravneh hkrati. Vseh 50 uganek, razdeljenih v 5 tematskih ciklusov – uganke za vsak dan, pomladne, poletne, jesenske in zimske uganke – je Mira Voglarjeva pripravila po načelu: »Bolj raznolično bomo otrokom zastavljali uganke, rajši jih bodo imeli in bolj vsestransko bodo učinkovale nanje.« Otroku lahko, na primer, uganko preberemo, on pa pove rešitev; otrok mora rešitev uganke narisati; otrok izrazi rešitev z gibanjem, s pesmijo itn. ali pa uganke zastavlja tudi sam. Knjižica v pokončnem formatu, vezana s kovinsko spiralo in popestrjena z ilustracijami Lidije Osterc, ima 56 strani in stane 79 din.

založba mladinska knjiga

Šele od Levstika naprej se je slovenska umetna poezija za otroke toliko uveljavila, da jo lahko upoštevamo kot umetniško pomembno knjižno vrsto. Vse dotle, če seveda izvzamemo ljudsko pesništvo, je naše mladinsko slovstvo temeljilo v nabožno didaktičnih potrebah posameznih obdobij v preteklosti, kjer je bila literatura za mladino predvsem sredstvo za versko, moralno in socialno vzgojo mladega rodu. Takšno je bilo na kratko izhodišče za nov izbor iz več kot devetdesetletne zetje tovrstne poezije, kakor jo je kritično ovrednotil in nato uredil v antologijski izbor pesnik in urednik Niko Grafenauer, ki je svoja merila še utemeljil v tehtni spremni besedi.

V antologiji je zastopanih kar 46 pesnikov in pesnic, ob njih pa tudi 22 naših najbolj znanih ilustratorjev. Ob koncu knjige so zbrane še kratke bio-bibliografske beležke o vseh predstavljenih avtorjih in opombe, v katerih so razloženi manj znani narečni in arhaični izrazi. Prav zavoljo teh dopolnil je SONČNICA NA RAMI še zlasti primeren priročnik za predstavljanje naše poezije in pesnikov različno zahtevnim bralcem in poslušalcem.

Knjiga šteje 292 strani in stane 98 din.

NAROČILNICA

Podpisani(a) ..... stalno bivališče ..... Podpisani(a) ..... stalno bivališče ..... zaposlen(a) pri ..... št. osebne izkaznice ..... izdane od .....

NERNAROČAM KNJIGO – UGANKE – SONČNICA NA RAMI

Ceno 79 din – 98 din – 177 din (za obe knjigi) – bom poravnal(a) takoj po prejemu računa in položnice na tekoči račun Založbe Mladinska knjiga, Titova 3, Ljubljana

Datum: ..... Podpis: .....

Obe knjigi kupite v vseh knjigarnah; pri poverjenikih in zastopnikih na šolah ali pa ju naročite tudi neposredno pri založbi Mladinska knjiga, Oddelek za prodajo po pošti, Titova 3/III, 61000 Ljubljana

In še to – v obravnavanih primerih se ravna osebni dohodki po analitični vrednosti delovnega mesta: če se torej zahteva za opravljanje poslov na nekem delovnem mestu visoka strokovna izobrazba, se ravna tudi osebni dohodki delavcev, ki delajo na tem delovnem mestu z nižjo stopnjo strokovne izobrazbe od zahtevane, po osebnih dohodkih tistih delavcev z višjo ali visoko stopnjo strokovne izobrazbe – skratka, po najvišji stopnji strokovne izobrazbe, predpisane za delovno mesto (v primerih, ko je predpisanih morda za delo na nekem delovnem mestu več alternativnih stopenj izobrazbe).

OSNOVNA ŠOLA SLAVKO ŠLANDER V CELJU Ljubljanska cesta 46, Celje
razpisuje za nedoločen čas prosto delovno mesto – glasbenega pedagoga
Pogoj: višja ali visoka izobrazba, Nastop dela: 1. septembra 1976
Na voljo je družinsko stanovanje. Prednost ima prosvetni par.

OSNOVNA ŠOLA DUTOVLJE
razpisuje prosti delovni mesti: – psihologa ali socialnega delavca – učitelja razrednega pouka na podružnični osnovni šoli Pliskovica.
Pogoj: ustrezná izobrazba.
Zaposlitev je za nedoločen čas s polnim delovnim časom. Na voljo sta stanovanji. Razpis velja do zasedbe delovnega mesta. Kandidati naj pošljejo prijave z življenjepisom in dokazili o izobrazbi zboru delavcev osnovne šole Dutovlje.

NAŠ PRAVNIK SVETUJE ?? !!

Zaskrbljena predsednica

VPRAŠANJE: Kot predsednica delovne skupnosti na šoli sem zaskrbljena zaradi nedosednega izvajanja samoupravnega sporazuma o delitvi dohodka in sredstev za osebne dohodke. Gre za tele zadeve:

1. Tajnik šole bi imel z vsemi dodatki večji osebni dohodek kot ravnatelj.
2. Ali se sme pri 300 učencih (v 14 oddelkih) dati ravnatelju in tajniku dodatne točke za povečan obseg dela?
3. Na naši šoli se ni ugotovljena 42-urna tedenska delovna obveznost.
4. Ali se sme 2-odstotna sredstva za nagrajevanje po učinku razdeliti enako med vse delavce? (M. S.)?

ODGOVOR: 1. Ker ima tajnik po samoupravnem sporazumu točkovno vrednost 360 točk, ravnatelj pa do 625 točk, seveda tajnik po skupnih osebnih dohodkih – tudi z vsemi dodatki – ne bi smel doseči osebnih dohodkov ravnatelja. Če pa je temu tako, mora poseči vmes delovna skupnost in ustrezno popraviti sporazum, ki ga je sprejela.

2. Samoupravni sporazum o delitvi sredstev za osebne dohodke na osnovnih šolah ne govori nikjer natančno o „povečanem obsegu dela“, temveč le o dodatku za delo na oddaljenih in višinskih šolah, na hospitacijah in eksperimentalnih šolah, dodatku za celodnevno šolo, za dvojezične šole, za podaljšan delovni čas, nočno delo, nedeljsko delo, za delo ob praznikih ter za deljeni delovni čas. Iz omenjenih naslovov bi bil dodatek za „povečan obseg dela“ upravičen, če so na vaši šoli takšne razmere. Sicer pa samo za 300 učencev na šoli tak dohodek ne bi bil upravičen. O tem podrobneje določata 34. člen SS in AODH točka 4.4.

3. Ko bo na šoli ugotovljena 42-urna delovna obveznost, se bo pretirano nadurno delo nekaterih učiteljev zmanjšalo; porazdelilo se bo tudi na druge učitelje, ki sedaj nimajo te možnosti.

4. Sredstva za nagrajevanje po učinku dela se nikakor ne smejo deliti po enakih delih, ker je to najbolj groba uravnolovka, temveč po delovnih uspehih posameznikov; za to bi moral biti seveda sprejet poseben sporazum o normativih in prekoračenju teh normativov.

Naloga vaše delovne skupnosti kot najvišjega organa upravljanja na šoli je, da čimprej odpravi anomalije v vašem sistemu ocenjevanja in nagrajevanja. Pri tem naj vam bodo v pomoč družbenopolitične organizacije na šoli in v občini, lahko pa tudi v republiki, če bi vas lokalni dejavniki v vaših prizadevanjih ovirali. – dr. LS

Še o diskriminaciji in izenačevanju v osebnih dohodkih

VPRAŠANJE: V Prosvetnem delavcu smo prebrali že več odgovorov na vprašanja, ali imajo lahko prosvetni delavci z različno izobrazbo enake osebne dohodke, kadar delajo na enakih delovnih mestih in enako uspešno kakor delavci z višjo stopnjo strokovne izobrazbe. Sedaj namreč prihajamo v drugo skrajnost, da se izobrazba sploh ne nagrajuje več, saj lahko zastuži delavec s srednjo izobrazbo prav toliko kakor delavec z višjo ali celo visoko strokovno izobrazbo, če delata na enakih delovnih mestih. Lahko pa pridejo tisti z nižjo stopnjo izobrazbe celo do višjih dohodkov kot tisti z višjo, ker imajo

več službene dobe. Takrat, ko so tisti z višjo in visoko izobrazbo študirali, so namreč tisti z nižjo (srednjo itd.) že opravljali službo in pridobivali delovni staž. In še to – kako je z osebnimi dohodki tedaj, če dela na enakem delovnem mestu več delavcev z različno stopnjo strokovne izobrazbe: po tistem s srednjo ali po tistem z višjo ali pa tistem z visoko strokovno izobrazbo (F. H.)?

ODGOVOR: Strinjamo se s stališčem, da bi morala ostati stimulacija za strokovno izobraževanje še naprej, kakor je bilo to v prejšnjih letih. Vsi samoupravni sporazumi pa v glavnem zaradi pomanjkanja ustreznega kadra odstopajo od tega načela, da na nekaterih delovnih mestih lahko delajo samo delavci s predpisano strokovno izobrazbo, drugi pa ne. Praksa je namreč pokazala, da delavci z dolgoletno prakso lahko opravljajo nekatera dela povsem enakovredno kakor tisti, ki imajo predpisano izobrazbo, pa morda manj delovnih izkušenj. Poudariti je treba, da bi smeli biti delavci z različno strokovno izobrazbo glede osebnih prejemkov izenačeni res samo izjemoma, in še to ob dodatnem pogoju, da je delo delavca z nižjo stopnjo strokovne izobrazbe tako po kakovosti kakor po obsegu in vrsti dela povsem enakovredno delu tistega, ki ima na istem delovnem mestu višjo stopnjo strokovne izobrazbe. Tako so tudi zamišljene določbe samoupravnih sporazumov, ki nimajo namena v vsakem primeru izenačevati delavcev z različno stopnjo strokovne izobrazbe, temveč res samo izjemoma. Načelo „za enako delo enako plačilo“ pa je potrjeno tako z ustavo kakor tudi s prakso ustavnega sodišča Slovenije, katerega odločbo v podobnem primeru smo v naših pojasnilih že objavili.

dr. LS

**ZA DRUŽINO,
ZA STANOVANJE,
ZA GOSPODINJSTVO**

VSE BLAGO V ENI HIŠI

TRGOVSKO PODJETJE

namama

L J U B L J A N A

n u d i

v svojih veleblagovnicah v Ljubljani, Kočevju, Škofji Loki, Velenju, Slovenj Gradcu in na Ravnah na Koroškem

NAJVEČJO IZBIRO BLAGA

- za osebno uporabo
- za opremo stanovanj
- za ureditev modernega gospodinjstva
- in za šport ter rekreacijo

ČTP PRAVICA – DNEVNIK
TISKARNA LJUDSKE PRAVICE

- knjigotisk, ofsettisk, rototisk,
- klišarna, knjigoveznica

Ljubljana, Kopitarjeva 2

LENDAVA

USPEŠNI ŽE VEČ LET

Že nekaj let uspešno deluje v Lendavi nižja glasbena šola, ki ima svoje podružnice v Črensovcih, Dobrovniku in Turnišču. Učenci se učijo skoraj vseh glasbenih instrumentov in petja. V zadnjem letu pa so, spričo vedno večjega zanimanja za

pouk glasbe, svojo dejavnost razširili še na tri oddelke. Glasbeno šolo v Lendavi in njene podružnične oddelke obiskuje v letošnjem letu več kot 150 učencev.

prosvetni delavec

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja SRS in izobraževalna skupnost SRS – Izhaja štirinajststnevno med šolskim letom – Ureja uredniški odbor. Direktorica in glavna urednica Neža Maurer, odgovorna urednica Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko. Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/1, telefon 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/1, telefon 22-284, poštni predal 355-VII. Rokopisov in fotografij ne vračamo. Letna naročnina: 50 din za posameznike, za šole in druge ustanove 80 din. Št. tek. računa 50100-601-16915. Tiska ČZP Ljudska pravica. ISSN 0033-1643 Po mnenju republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je list „Prosvetni delavec“ prost temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko 1. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).

Kateks Tabus

TOZD KOTRADE n. sub. o. Ljubljana, TOZD KOPROT n. sub. o. Ljubljana in TOZD INDE n. sub. o. Vransko

vam nudita veliko izbiro lastne usnjene konfekcije, ki jo je mogoče nabaviti v vseh večjih trgovskih centrih v Jugoslaviji in še posebej v naših trgovinah:

Boutique Ljubljana, Miklošičeva 5	tel. 314-351
Boutique Ljubljana, Pasaža ljublanske banke Otroški Boutique	tel. 22-286
Prodajalna Ljubljana, Mesarska 4	
Boutique Koper, Hotel Triglav	tel. 22-786
Boutique Zagreb, Jurišičeva 7	tel. 424-678
Boutique Sarajevo, Privredni Grad Skenderija	tel. 33-574

V naših poslovalnicah vam je na voljo tudi usnjena galanterija, ekskluzivni modeli iz tekstila in kvalitetna obutev.

V boutique v Ljubljani, Miklošičeva 5, vam iz izbranega blaga izdelamo po meri moško obleko v najkrajšem času.